

Udsigt over Landhuusholdningsse-
 skabets Forhandlinger fra 1ste Julii
 1822 til ultimum Junii 1828.

(Sluttet.)

Hvert Aar indløbe endnu til Selskabet mange Anmeldelser angaaende udviist Flid i Jordbrugget, m. v., og om det end altid maa interessere Selskabet at erfare deslige agtværdige Bestræbelser, er dog en stor Deel af de anmeldte Forretagender ikke af det Omfang eller af den Natur, at de, efter Selskabets nærværende Virkemaade, kunne give Udgang til at belønnes. Smidlertid har Selskabet dog i de 10 Aar 1819: 1828 havt Leilighed til at uddele følgende Præmier for praktisk Flid: 12 af sine Medailler i Guld, 31 Sølvmedailler, 109 Sølvbægere, og Pengepræmier til Beløb 2270 Rbd. De Gjensstande, for hvilke disse Udmærkelsestegn og andre Belønninger ere givne, have fornemmelig været: planmæssig Drift, Sommerstaldfodring, forskjellige Jordforbedringer, Havedyrkning, tagbedækte Faaresolde paa Færøerne (hvorfor Pengepræmier i nogle Aar vare udlovede), Huus-

flid, adskillig Industrie. De, som siden 1820 ere belønnede eller understøttede, ville i det Følgende blive nævnte, saaledes som tilforn allerede er sleet for den foregaaende Tid i tidligere Hefter af disse Tidender.

Blandt de praktiske Foretagender, hvortil Selskabet i flere Aar har søgt at opmuntre ved udløvede Præmier, ere følgende tvende, som, udførte paa rette Maade, kunde bidrage til at bringe Lys over nogle for den praktiske Landøkonom interessante Gjenstande; det ene er sammenlignende Forsøg til at afgjøre forskellige Foderurters og Rodfrugters indbyrdes Værd med Hensyn til Frembringelse af Kjød og af Mælk; Selskabet har ønsket at Forsøget ikke maatte sleet med mindre end 6 Køer, der Sommeren igjennem maatte være de samme; til Vinterforsøget kunde derimod gjerne 6 andre vælges, men siden ikke ombyttes; det andet var sammenlignende Forsøg for at udfinde bestemte Regler for Saaefornets Mængde til et givet Areal. — Foretagender af denne Slags iværksættes neppe alene for Præmiens Skyld, men det er fornemmelig Interesse for Sagen, der maa fremkalde dem, saa meget mere som isærdeleshed det første kunde medføre nogen Dpoffrelse og altid kræver et aarvaagent og uafbrudt Tilsyn, som kun saa Agerdyrkere have Lyst og Veilighed til at paatage sig. Det er derfor ei at undres over, at endnu

Ingen, saavidt Selskabet bekjendt, har fulgt dets Opmuntring til at anstille de førstnævnte Forsøg. — Opgaven angaaende Forsøg med Saaes Fornets Mængde er atter indbraget, efter at kun een Mand, nemlig Møller og Dannebrogsmænd Wulff i Nebel Mølle ved Kolding, havde i den Anledning modtaget et Ugtelsestegn fra Selskabet.

*

*

*

I lang Tid var den forædlede Faareavl i Danmark alene indskrænket til den finuldede Faareflok, som for Kongelig Regning holdtes ved Schæferiet paa Esrom. Bante til at avle Sæd og have Meierie eller Studehold, syntes vore Landmænd ikke at have Lyst til eller Sands for hiin Industriegreen. Først i de senere Aar vakte Opmærksomheden derfor, i det man overbeviste sig om, at den, ved Uldens Fiinhed udmærkede Merinorace meget vel trives paa dansk Grund, naar man behandler den paa rette Maade, og i det man indsaae Nødvendigheden af at lægge Vind paa mere lønnende Grene af Landøkonomien i en Tidspunct, da de Producter, som denne ellers rige Erhvervsfilde hidtil ydede, gav saa lidet et Udbytte. — I det sidste Decennium fremstode adskillige private Schæferier af finuldede Faar, især i Sjælland; nogle af dem ere betydelige og i bestandig Tilvært, og den

foræblede Faareavl udbredte sig i det Hele med raske Skridt, ogsaa i de øvrige Provindser.

Men uagtet denne Erhvervsgeen med Rette kunde antages i og for sig selv at være fordeelagtig, og vi desuden i denne Henseende havde flere tydske Staters, især Sachsens, opmuntrende Exempel for os, — saa viste dog snart Erfaringen, at de Forhold, under hvilke den skal kunne trives, hos os endnu ikke fandt Sted. Eierne af de finuldede Faareflokke klagede alle over, at de ikke kunde faae deres Uld affat til Priser, der svarede til dennes Værd. Denne ei ugrundede Klage hidrørte fra den liden Søgning, som Raceulden her fandt; thi naar de Kongelige Klædemanufacturere undtages, hvilke langt fra ikke have Brug for al den Race-Uld, vore Schæferier kunne levere, saa er den Quantitet, som deraf forresten her kan sælges, ikke betydelig. De private Fabrik-Entrepreneurer bidroge kun lidet til Uffætningen; de fleste af dem mangle Fonds, og næsten alle misbøde de Sælgerne. Til fremmede Steder fandt denne Uld endnu ikke Vej; thi ingen af vore større Handlende havde besat sig med denne Vares Forsendelse.

Saalænge Landmændene skulde affætte deres Producter directe til Forbrugeren, kunde disse aldrig blive nogen søgt Handelsvare, mindst i Udlandet. Først naar den Handlende træder til som Mellemmand imellem Producenten og For-

brugeren, kan dette ventes. Men, som sagt, intet af vore Handelshuse fandt det Umagen værd, eller torde indlade sig paa, at gjøre vor Raceuld til en Gjenstand for sine Speculationer, — vel fornemmelig fordi den er et Material, hvis Frembringelse endnu var saa ny hos os, som ogsaa fordi ikkun saa af Producenterne kunde paatage sig Leverancer af nogen Betydning, — og det er saaledes intet Under, at Schæferi-Eierne savnede et fordeelagtigt Marked for denne Artikel, som Aar for Aar frembødes i større Mængde. Det var altsaa at befrygte, at de allerede bestaaende Schæferier maatte gaae til Grunde, og at Landmændene i Almindelighed afskrækkedes fra at besatte sig med den forædlede Faareavl, saafremt der ikke tænktes paa Midler til at skaffe en nogenlunde lønnende Udsættning for Raceulden. I denne Henseende var blandt andet i 1822 fremkommet Forslag til Organisation af offentlige Uldmarkeder, hvor Sælgere og Kjøbere kunde mødes for at falbyde, skue, vælge og købe Ulden, og høre Sagkyndiges Dom over dens Fortrin eller Mangler som god Handelsvare, hvorom endnu flere danske Landmænd fattes den fornødne Kundskab. Om flige Markeder nogensinde kunne komme i Stand her til Lands er uafgjort; men at de nu vilde være aldeles hensigtsløse, er sikkert; thi det, som fører Kjøbere til et Marked, fattes her, nemlig et

tilstrækkeligt Antal af Sælgere. Productet af 12000 til 14000 Faar af forædlet Race, eller nogle og tredive tusind Pund Uld aarlig, kan i eet Aar opvædes paa en Snees Bævestole (omtrent 1600 Pd. paa hver); et Quantum altsaa, der ikke kan blive Gjenstand for eet Marked, end sige for flere. Af dette Quantum kjøbet desuden det Kongl. militaire Uldmanufactur en stor Deel. — Preussens, Frankrigs og Østerrigs Uldmarker vare en Virkning af en stor Uldproduction, men ikke Aarsagerne dertil. Et Begreb om dens Betydning i Preussen giver blandt andet det Factum, at der paa et Uldmarked i Berlin er fremkommet et Quantum, hvortil der behøvedes mere Plads end et af Kjøbenhavns største Torve kan afgive, for at Kjøberne kunde faae Leilighed til at skue og vælge. —

Smidlertid tiltog Forlegenheden for at faae især de mindre Partier Uld affatte. Dette bevægede Selskabet til at gjøre det første Skridt for at forsøge at afhjælpe Schæferi-Giernes Trang, og da det Middel, som man under daværende Forhold ansaae for det meest passende til Dismedets Opnaaelse, var at faae indrettet en Uldhandel, hvor Schæferi-Gierne kunde indlevere deres Uld til Sortering og mulig Forhandling, udstødte Selskabet i Mai Maaned 1824 en Beskjendtgjørelse i offentlige Tidender, hvorved disse Mænd aabnedes Udsigt til ved dets Mellemkomst

at faae affat den Raceuld, som de ikke paa anden Maade kunde faae solgt, naar de foreløbigen indsendte Prøver deraf til Selskabet. I Kundgjørelsen tilføiedes, at Ulden maatte være vasket paa Faarene, forinden den afklippedes, og isørigt være reen, tør og fri for fremmede Dele; samt Bug-, Been- og Laar-Ulden være forteret fra. Desuagtet viste de fleste Prøver, som derpaa indsendtes, at Ulden ikke var reen vasket eller tilbørligen skyllet før Klippingen, hvorfor Selskabet gjennem Aviserne gjorde Schæferi. Eierne opmærksomme paa denne Mangel i Behandlingsmaaden, hvorved Uldens Affætning, især til Udlandet, vanskeliggjordes.

Efter denne første Dpfordring indleveredes i 1824 circa 28,000 Pd. Uld, som, paa et lidet Quantum nær fra Fyen, var fra sjællandske Schæferier. Da Selskabet selv intet Locale havde, hvor den indleverede Uld kunde sorteres, saa blev Sorteringen, med vedkommende Autoritets Samtykke, i det første Aar udført paa St. Hans Hospitals Bygning, den saakaldte Ladegaard, udenfor Stadens Nørreport, og bésørget af de derværende Arbeidere, imod Godtgjørelse og under behørig Tilfyn.

Det vilde ikke lykkes at faae det hele Quantum affat til indenlandsk Brug; og da man pleier at opnaae høiere Priser for en Vare, naar den søges hjemme, end naar man er nødsaget

til, paa Lykke og Fromme at søge Affætning ved dens Forsendelse til fremmede Steder, saa lod Selskabet, for om muligt at erholde Bestillinger paa Ulden, affende Prøver deraf til nogle Handelspladse i Tydskland, Engeland og Nordamerika. Derpaa indløb Ordre fra Boston paa et meget større Quantum, end der til Selskabet var indleveret. Den tilbudne Priis fandtes nogenlunde antagelig, men Udsørselstolden af de simpleste Sorter vilde Modtageren ikke bære. Imidlertid troede man at burde benytte Leiligheden til at faae den tilbageværende Uldbeholdning realiseret, især da det Handelshuus her i Staden, hvorigjennem Ordren var indløben, tilbød at ubrede det Halve af Toldens Beløb for denr. Beholdning.

Paa dette første Forsøg med at bringe en Uldhandel i Gang, havde Selskabet en Dødsfrelse af over 1400 Rbd., som hidrørte deels fra Udgifter ved Uldens Emballering, Sortering m. v., deels fra erlagt Told af den udførte Uld, deels fra et Partie Ulds mindre heldige Forhandling i England, o. s. v.

Mod Slutningen af 1824 tog man under Overveielse, om Selskabet burde fremdeles virke for dette Anliggende, eller lade det beroe ved hiint Forsøg og ganske overlade Schæferi:Gierne til deres egen Skjæbne. Man forudsaae, at i sidste Fald vilde Schæferi:Giernes, især de min-

bres, Stilling blive saare mislig, saa meget mere som de allerede oprettede Schæferier vare i bestandig Tilvæxt og der stedse fremstod flere nye. Man antog ogsaa, at det vilde være gavnligt, om vor Raceuld blev bekjendt i Udlandet, hvor den muligen vilde finde Bifald. Følge hiin Ordre fra Amerika var der aabnet Veilighed til Affætning for et betydeligt Partie, og denne Veilighed troede man at burde benytte, ikke blot paa Grund af den siebliklige Indtægt, som der ved udenrigs fra vilde tilflyde Landet, men endmere fordi en sikker Affætning muligen kunde aabnes i Fremtiden til en Verdensdeel, hvor Manufacturer saa at sige dagligen opstaae og hvor Millioner Pund Uld forbruges; det var endog at haabe, at Amerikanerne, naar de med Fordeel kunde forhandle deres Ladninger her, tilige vilde kjøbe vor Uld og hvad andet, saavel af østersøeske som af vore egne Producter, hvorpaa de her maatte finde Priserne convenable, istedetfor at de hidtil havde søgt til Handelspladse længere inde i Østersøen.

Med Hensyn til alt dette; og da ingen af vore Handlende endnu syntes at ville besatte sig med den indenlandske Raceulds Forhandling, besluttede Selskabet at vedblive for det første med den begyndte Uldforhandling, og udstædte derfor under 22de Januar 1825 en ny Bekjendtgjørelse til Schæferi=Cierne i den Henseende, og hvor-

ved de underrettedes om, at Selskabet kunde forskaffe følgende Priser for Pundet af velbehandlet Raceuld: for Prima Sort $25\frac{1}{2}$ $\text{\$}$., Secunda $23\frac{1}{2}$ $\text{\$}$., Tertia 17 $\text{\$}$., Quarta 11 $\text{\$}$., alt Hamborg Banco, naar Ulden indleveredes inden Februar Maanedes Udgang 1825.

Selskabet har, af Omsorg for vore Schæferier, vedblevet at modtage til Forhandling al den vaskede Raceuld, som i de siden forløbne Aar blev derfra indsendt til dets Uldmagazin. I de første Aar har Selskabet alle Omskostninger ved Sorteringen og Forhandlingen, tildeels fordi det dengang endnu ei var muligt forud at bestemme, hvormegit disse kunde udgjøre. Men senere vedtoges, at Schæferie-Eierne selv skulde bære disse Udgifter. Det Nærmere herom erfares af nedenansførte Conditioner:

”Det Kongelige Landhuusholdningselskab imodtager forædlet og forsvarligen vasket og ffyllet Race-Uld til Forhandling, naar vedkommende Schæferie-Eiere ikke paa anden dem fordeelagtigere Maade selv kunne affætte den, og derfor ønske den oplagt til Forhandling ved Selskabet. Vilkaarene ere følgende:

- 1) Ulden afleveres i det til Uldmagazin leiede Pakhuus i Gaarden No. 74 bag Børsen, imod Qvittering af den ved Uld-Magazinet sammesteds antagne Betjent.
- 2) Saa hastigt som det, efter de locale Om-

- stændigheder, vorder gjørligt, bliver Ulden forteret og derefter taxeret af tvende ders til udvalgte Fabrikanter.
- 3) Af den Taxations-Summa, hvortil Ulden saaledes ansættes, kunne Eierne af Selskabet erholde tillaans det Halve, imod derfor at godtgjøre Selskabet 4 pCt. Rente pr. Anno indtil Uld-Partiet vorder realiseret.
 - 4) I Magazin-Dmkøstninger, hvorunder hører Pakhuusleie, Arbeidspenge, Sorterer-løn, Løn til Magazin-Betjenten, Udfus-rance mod Ildsvaade, m. m., beregner Selskabet sig indtil 4 pCt. af den Summa, hvortil den indleverede Uld ved Salg udbringes.
 - 5) Naar Ulden er forteret og saaledes oplagt paa Magazinet til Salg, staaer det Eierne frit for at sælge deres Uld til hvem de maatte ønske og ansee det fordeeligst, imod at Beløbet, eller den Deel deraf, som derpaa er laant, indbetales til Selskabet tilligemed Magazin-Dmkøstninger og Renter; men forsaavidt vedkommende Eiere overlade Forhandlingen til Selskabet, stæer denne efter de Priser, hvortil Ulden efter forestaaende No. 2 og 3 er taxeret. Forsaavidt gunstigere Handels-Conjuncturer maatte give grundet

Anledning til at forhøje Priserne, vil Selskabet søge den mueligste Fordeel opnaaet; hvorhos dog Selskabet forbeholder sig Ret til, naar større Partier paa een Gang og til solide Kjøbere kunne affættes, da at sælge nogle Procent under Taxationspriserne.

I Uld-Magazinet skal til enhver Tid findes en af Selskabet autoriseret, gjennemdraget og forseglet Protocol, hvoraf enhver Bedkommende kan erfare hvorledes Affætningen er fremmet.

Enhver, som, paa forestaaende Bilskaar, indleverer Uld til Selskabets Magazin, erholder til sin Efterretning et Exemplar af disse Conditioner, og forsyner med sin Underskrift et andet Exemplar, til Beviis for, at han i eet og alt og uden noget Forbehold, dermed er tilfreds."

I Uldmagazinet er enhver Schæferi-Giers Parti efter Sorteringen blevet opbevaret for sig, saaledes, at det beqvemt kunde tages i Diesyn af Eysthavende. Der er ialt dertil indleveret følgende Partier Uld, fra 52 større og mindre Schæferier i Sjælland, 15 i Sylland og 10 paa Verne:

i 1824	28,028	Pd.
i 1825	44,118	—
i 1826	30,114	—
i 1827	12,082	—
i 1828	11,534	—

Tilsammen . 125,876 Pd.

Transport 125,876 P^b.

Deraf forteret:

a) vasket prima .	6,463 P ^b .
secunda	19,802 —
tertia .	36,448 —
qvarta .	31,792 —
simplere Uld	16,332 —

b) uvasket og Affalds:

Uld 2,776 —

Af den i 1827 og 1828
indleverede Uld er en
Deel igjen i usorteret
Stand tilbagetaget af
Eierne, og en anden
Deel henlaae usorte-
ret ved Slutningen
af 1828.

Fra Magazinet er solgt:

a) til indenlandsk Brug

prima .	2,259 —
secunda	6,601½ —
tertia .	17,026½ —
qvarta, samt uva- sket og Af- falds Uld	} 25,283 —

er 51,170 P^b.Eateris 125,876 P^b.

Transport 125,876 Pbd.

b) til Udlandet solgt
eller affibet:

prima . . . 2,231 Pbd.

secunda . 10,525½ —

tertia . . 17,431 —

quarta . . 23,341½ —

53,529 Pbd.

ialt solgt 104,699 Pbd.

af Eierne tilbagesta-

get for af dem selv

at forhandles . . 12,651 —

Afgang ved Sorter-

ring, Indsvinding,

m. v. 990 —

118,340 —

Ved Udgangen af 1828 havde i Behold 7,536 Pbd.

De Schæferie-Eiere, som til Selskabet have indleveret de største Partier Uld, have været: Kammerherre Grev Verche til Verchenborg, Grevinde Dannefskiold Samsø, Inspecteur Meyer paa Jægerspriis.

Blandt de større Partier, har Kammerherre Grev Verches Uld været den meest forædlede; og Grevinde Dannefskiolds den bedst vaskede. Blandt de mindre Partier har Ulden fra Baldbyegaard (tilhørende Hs. Excell. Geh. Statsminister Ste-

7de Bindes 2det Hefte.

(14)

mann) udmærket sig som den, der i Forhold til Partiets Størrelse, indeholdt størst Mængde af fin Uld.

Formedelst Uldpriserne's betydelige Dalen var det ikke muligt strax at finde passende Udsætning for al den Uld, der var bleven indleveret i 1825 og de to paafølgende Aar. Den henseende derfor, paa smaae Partier nær, som efterhaanden kjøbtes af herværende Klædefabrikanter, usolgt i Foraaret 1827. Da der, paa Grund af vore Klædefabrikers indskrænkede Drift, muligens endnu vilde hengaae lang Tid inden denne Uldbeholdning her i Landet kunde finde Kjøbere til nogenlunde antagelige Priser, og Udgifterne til Pakhuusleie o. s. v. ved Uldens lange Hengiven paa Magazinet omsider kunde opløbe til en Sum, der ikke stod i Forhold til Uldens Tid efter anden paa Markedspladsene valende Værdie, holdt Selskabet for, at man burde søge den forhandlet i England, og næsten alle vedkommende Schæferie-Giere, som derom bleve adspurgte, (da Forsendelsen i alt Fald maatte stee for deres Regning og Risiko) vare heri enige. I Foraaret 1827 affendtes altsaa circa 21000 Pd. Uld til Handelshuset Wilson i London, igjennem hvilket man havde al Aarsag til at vente Ulden forhandlet paa bedste Maade. Partiet blev ogsaa realiseret, men de for Ulden opnaaede Priser, hvorfra desuden afgik 23 Procent i Omkostning

ger, Fragten iberegnet, svarede ikke til Forventningen.

En Deel af den i Aaret 1827 til England affskibede Uld sendtes med et engelsk Fartoi, som strandede underveis, men da den, ligesom det Øvrige, var assureret, lode Eierne intet Tab derved.

Et andet Partie Uld blev i 1828 affendt til nogle andre engelske Handelshuse (Sieveking, Preller & Gabain og Flere i London), hvorfra en Deel siden er afgaaet til Amsterdam; men derover er endnu ingen endelig Forhandlingsregning modtagen.

For at kunne give Schæferie-Eierne Forskud paa Betalingen for den indleverede Uld og for at kunne bestride de øvrige foresaldende Udgifter ved Uldmagazinet, har Selskabet, som ikke var i Besiddelse af de dertil fornødne contante Penge, maattet optage Laan i Nationalbanken, af hvilket den største Deel er efterhaanden tilbagebetalt, og Resten kan blive det saasnart den Uld, der endnu haves i Behold, er forhandlet og betalt, og de udestaaende Fordringer indkomne.

Uagtet Schæferie-Eierne siden 1825 ordentligviis skulde bære alle Udgifterne ved denne Uldforhandling, saa er Selskabet dog ligesaa lidet i de senere Aar som i det første blevet aldeles skadesløst derved, fordi det fortrinligen har havt Schæferie-Eiernes Interesse for Die. Selskabets Tab hidrører blandt andet derfra: a) at det ikkun har beregnet sig 4 pCt. i Rente af de paa

den indleverede Uld ubetalte Forskud, medens det selv har maattet forrente det i Banken optagne Laan med 5 pCt.; b) at Magazin=Omkostningerne beløbe sig til mere, end det, Selskabet derfor har ladet sig godtgjøre, og som kun var 4 pCt. for eengang, uden Hensyn til om Ulden havde henligget eet eller flere Aar inden den kunde blive solgt; c) at der for de mindre Partier Uld, som Eierne selv kort Tid efter Indleveringen have fundet Kjøbere til, ingen Magazinomkostninger ere beregnede.

Det var i Betragtning heraf, at H. M. Kongen, paa Geheime Stats- og Finants- Minister Møstings Forestilling, ved Resolution af 25 Dec. 1827 allernaadigst bevilgede Selskabet en Sum af 900 Rbd. af Finantskassen, som Bidrag til at dække dets Omkostninger ved denne Uldforhandling.

At der i de sidste 2 Aar er indleveret et betydeligen mindre Partie Uld til Forhandling, end i de foregaaende, tør vel isøvrigt ansees som et Beviis paa, at vore Klædefabrikanter, som tilforn forskreve fremmed Uld til finere Klæder, have begyndt at erkjende den danske Raceulds Tjenlighed dertil, saa at Schæferi-Eierne i de senest forløbne Aar, bedre end tilforn, fandt Regning ved at affætte deres Uld directe til Fabrikkerne. Har Selskabet end, ved at inklade sig i denne Uldforhandling, bragt et ikke ubetydeligt

Dffer, saa har det dog den Fyldestgjørelse at have efter Evne bidraget til at opretholde de indenslandske Schæserier, hvis Stilling, uden denne Foranstaltning, havde bleven endnu misligere, end den nødvendigen maa være som Følge af de sunkne Uldpriser. Selskabet troer ogsaa at have banet Veien til at faae den danske Raceuld bragt til at blive en Gjenstand for Handelen, om man end maa erkjende, at ligesom denne Uld endnu staaer meget tilbage i Forædling (dette viser blandt andet det ovenansførte Resultat af den paa Magazinet besørgeede Sortering, i det den første Deel af den indleverede Uld har været af de simple Sorter), især ved Siden af den sachsiske Merinould, saaledes bliver ogsaa endnu meget tilbage at ønske i Henseende til Uldens Sortering efter de Regler, som ere antagne af fremmede Uldhandlere. I begge Henseender vil det af Hofjægermester Brun forfattede og i 1827 af Landhuusholdningselskabet belønnede og udgivne Skrift, der er udarbejdet med særdeles Hensyn til Betingelserne for den fine Ulds forbeholdtste Affætning, formeentligen kunne stifte Nytte.

Under Ventilationerne angaaende Midlerne til at lette den danske forædlede Ulds Affætning har der ogsaa været Tale om at andrage paa Dphævelse eller Nedsættelse af den ved denne Vares Udførsel til fremmede Sted paabudne Told,

der udgjør 4 Sk. Sølv pr. Pund. I den Anledning bemærkedes, at da Udførsel af saadan Uld ikke tilforn havde fundet Sted hos os, og denne Artikel egentligen kunde betragtes som en ny Frembringelse, hvis Forhandling ikke havde givet Statskassen nogen Indtægt, saa kunde samme intet Tab siges at lide ved Toldfriheden forsaavidt som Toldindtægten af Uld ordentligviis maatte blive den samme som før. Men paa den anden Side maatte det blive vanskeligt, ja umuligt at føre den nødvendige Control hermed, og det var derfor at befrygte at megen Besvigelse af Toldintraderne vilde finde Sted. Bestemtes det end, at Raceuld alene maatte udføres fra Kjøbenhavn, saa var det dog ikke muligt at kontrollere, at ikke ringere Uldsarter angaves at være Raceuld og udførtes som saadan; thi endog forudsat den redeligste Control, vilde det dog, især naar store Partier udførtes, blive et aldeles uoverkommeligt Arbejde at undersøge det hele Quantum Uld; man maatte lade det beroe ved en partiel Undersøgelse, og om da end en fjerde eller femte Deel af Partiet fandtes at indeholde Raceuld, kunde maaskee Resten være jydsk Uld. Naar desuden den jydsk Uld, som en langt ringere Varesort, kan bære hiin Udførselstold, maatte vel antages, at den kostbarere Raceuld saameget bedre kunde det. Skjøndt det herved maatte tages i Betænkning, at der hidtil produceredes meest

af den simpleste Raceuld (qvaria), som ikke betales meget dyrere, end den jydsk, og at denne sidste alt længe har været Gjenstand for udenrigsk Handel, medens man derimod ikke for det første turde vente samme Søgning efter Raceulden, saa fandtes dog de anførte Grunde imod at tilraade nogen særdeles Begunstigelse for Raceulden ved dens Udførsel overveiende. Derimod troede man, at Uldforædlingen i Danmark maa skee snarere turde ventes opmuntret og begunstiget ved en Nedsættelse i den Udførselstold, der hviler paa Uld i Almindelighed. Efterat Landhuusholdningselskabet, i Anledning af tvende Schæferie-Gieres Andragender om at estergives den erlagte Told af nogen udført Raceuld, havde i 1828 henstillet dette Anliggende til det Kongl. General-Toldkammer og Commerce-Collegii nærmere Overveielse og Afgjørelse, modtog Selskabet en Skrivelse, hvori Collegiet yttrede: "at, især da Virkningen paa Raceuldens Affætning i det mindste vilde være meget tvivlsom, maatte det findes betænkeligt at foranledige en Nedsættelse i en saa betydelig Indtægt for Statskassen som hiin Toldafgift, saalænge der ikke med Visshed erfares Mangel i Affætningen af den almindelige danske Uld paa Grund af den nærværende Udførselstold og dette er neppe at befrygte ved denne for flere Fabriker i Udlandet fornødne Artikel."

* * *

Fra de to Planteskoler, som Selskabet har laabet anlægge til Træplantnings Fremme blandt Bønderne især paa Kjøbenhavns Amt, den ene i Aaret 1809 paa Besterfælled, den anden i Aaret 1811 ved Uvedøre, vedbliver Selskabet at overlade baade forædlede Frugttræer og vilde Træer til Bønderne for en billig Priis, nemlig: Frugttræer for 12 β . Stykket, vilde Træer for 1 à 2 β . Stykket. At Træerne ikke her fra Amtet søges saa stærkt, som for 10 Aar siden, vidner om, at Havedyrkningen hos Bønderne her ikke gjør nogen synderlig Fremgang og langt fra ikke saa megen, som den kunde og burde i Nærheden af Hovedstaden. Selskabet lønner endnu en Gartner for at anlægge nye Haver for Bønderne og give dem den fornødne Veiledning i denne Sag. Der tælles i Omegnen af Staden omtrent 160 større og mindre Bønderhaver, som ere fremstaaede ved Selskabets Medvirkning; af disse ere omtrent 60 anlagte siden 1818. Til de øvrige Provindsfer, især til Jylland, er leveret adskillige Tusinde Træer fra disse Skoler.

* * *

I mange Aar havde Selskabet udlovet Præmier for sluttede Plantninger af vilde Træer paa Bondejord i skovløse Egne, men uden synderlig Følge, hvorfor det nu søger at fremme denne baade i oekonomisk Henseende og til Egnenes Forskjønnelse vigtige Sag ved at udlove en Penge-

hjælp dertil, nemlig 50 Rbd. for 4 Skpr. Land, og $\frac{1}{2}$ mere for hver Skjeppe Land, den til Beplantning bestemte Lod er større, indtil Arealen udgjør 2 Tdr. Land geom. M.; thi noget betydeligen forsøget Bidrag til Skovanlæg af større Omfang kunde overstige Selskabets Evne. Loden maa være forsvarligen indhegnet inden Plantningen begyndes; Hjælpen fordeles paa fire Aar og de Understøttede sættes under Tilsyn, for at Selskabet kan saa vidt som muligt være sikkert paa, at Plantningen udføres hensigtsmæssigen, og tilbørligen vedligeholdes. For at især Almue i Jyllands Heedeegne kunde faae Kundskab om at en saadan Hjælp var at erholde, lod Selskabet i 1827 trykke en særskilt Bekjendtgjørelse derom, som sendtes til alle Sogne i Provindsens nordlige og vestlige Amter. Siden 1822, Aaret efter at denne Understøttelse for første Gang blev udlovet, ere ialt 24 Bønder udsæete til at nyde Andeel deri; for dem alle udgjør den et Beløb af 3,380 Rbd., hvoraf en Deel er ubetalt. Hos de Fleste af disse Mænd er indtaget 2 Bønder Land eller derover til Beplantning. En af Skovrider Bang paa Alheden forfattet Veiledning til Træers Opelsning paa de jydskke Heide har Selskabet i denne Tid ladet trykke og omdele for derved om muligt at vække mere Sands for Eagen og udbrede den nødvendige Kundskab om den rette Fremgangsmaade ved Anlægget af slige smaae Plantninger.

Paa sine Steder i Jylland synes Sands for Havedyrkning og Træplantning at være vakt; men en af Hindringerne for Sagens Fremme har hidtil været, at der savnedes Planteskoler. Naar unge Træer og Stiklinger oversendes fra de Kongelige eller fra Landhuusholdningssekskabets Planteskoler, da ere de altid udsatte for at lide under den lange Transport, især da denne som oftest maa skee i en ublid Aarstid; Uleiligheden og Bekostningen bliver i alt Fald større, og Planterne, opelskede under et lunere Klima, vel og stundom i en bedre Jordbund, lykkes desuden sjeldent saa vel som naar de ere frembragte i den Egn, hvor de skulle udplantes. At opelske Træer af Frø og Kjerner, er maa skee den Wei, man i Almindelighed helst burde gaae, men den forekommer de fleste at føre for seent til Maalet og desuden er det ofte vanskeligt at erholde paalideligt godt Frø i tilstrækkelig Mængde. Planteskolers Anlæg, især i skovløse Egne, er derfor en Sag af Bigtighed. Blandt de Mænd, som i denne Henseende have gjort sig fortjente, er Consistorialraad Bjerregaard, Sognepræst til Hjerminde, Lee og Hjorthede Menigheder i Middelfom Herred, Viborg Stift. Paa den til hans Præstegaard henlagte Hebe begyndte han i 1814 at anlægge en Plantage, 7 Tdr. Land stor, hvorfra han nu i flere Aar har bortskænket en Mængde Frukt.

og Skovtræer, meest til Bønder. Paa Selskabet's allerunderdanigste Forestilling bevilgede H. M. Kongen ham i Aaret 1825 en Sum af 600 Rbd. r. Sølv af Finantskassen, deels som en Godtgjørelse for hans Opoffrelser i den Anledning og deels som en Understøttelse til at fortsætte hans almeennyttige Bestræbelser i dette Fag, paa Vilkaar at han i et Tidsrum af 2 à 3 Aar uden Betaling skulde udlevere 100,000 funde Naale, og Løvtræer samt give Bedkommende Anviisning til Træernes rigtige Udplantning og Behandling. Han har derpaa indsendt til Selskabet specificerede Fortegnelser over de i 1826 og 1827 gratis udleverede Træer og over de Mænd, der have modtaget dem, tilligemed disses Tilstaaelser. Ifølge disse Efterretninger udgjør det hele Antal af Planter, som han i disse to Aar har bortskjænket, 123,626 Stk., deriblandt circa 6,500 Frugttræer, Resten Naale og Løvtræer af forskellige gode Slags, dog fleest Naaletræer, saaledes: 47,743 Gran-, 23,618 Fyrre- og 20,992 Lærkeplanter. Han har veiledet til den rigtige Omgangsmaade med Forædlingen af Frugttræerne, forsaavidt han ikke selv eller ved Andre har kunnet overkomme dem inden Udleveringen. Til Lettelse for Bedkommende besørger han selv Træerne opgravede, indpakkede og transporterede enten til Viborg eller Randers uden nogen Bekostning for hine,

Skjendt han boer $2\frac{1}{2}$ Mil fra den første og $3\frac{1}{2}$ Mil fra den sidste Bye. — I Sjyllands Stifts-
 aviser har han indrykket populaire Anviisninger
 og Opmuntringer til Træplantning, og da især-
 deleshed Naaletræer egne sig for de mange Lyng-
 banker og andre udyrkede Strækninger i Sjylland,
 men ofte mislykkes af Mangel paa den rigtige
 Fremgangsmaade ved deres Opelskning, har han
 i 1826 kundgjort en kort Underretning derom
 deels gennem Randers Amtstidende, og deels
 ved særskilte Aftryk, som han har udbeelt der,
 hvor denne Avis ikke holdes. Desuden har han
 i 1828 ladet paa egen Bekostning' trykke 2000
 Exemplarer af en ved ham forfattet kort An-
 viisning til Træavl, og uddeler gratis dette li-
 det Skrift blandt den danske Landalmue. — Da
 han saavidt muligt gaaer Andre tilhaande med
 Raad og Daad i denne Sag, og endog vel-
 villigen har understøttet enkelte Bønder med
 Paaen til at anlægge smaae Plantager paa He-
 debanker, hvoraf der i hans Egn gives man-
 ge, spores navnlig blandt Almuen derom-
 fring mere end sædvanlig Iver for dette gavn-
 lige Værk. — Efterat Hs. Majestæt havde igjen-
 nem Selskabet fremdeles ladet sig foredrage
 disse Consistorialraad Bjerregaards vedvarende
 Bestræbelser, som han forbinder med en nidkær,
 samvittighedsfuld Sagttagelse af sine egentlige
 Kaldspligter, bevilgedes ham under 29de April

1828 endvidere allernaadigst af Finantsklassen en Sum af 400 Rbd. som Understøttelse til at fremme hans almecennyttige Foretagender.

Til en Bomskoles Anlæg for Aalborg Stift og Amt har Skolelærer Jens E. Møller i Fjellerad, Gunderup Sogn ved Aalborg, nydt en Understøttelse fra Selskabet af ialt 200 Rbd. Sedler i Aarene 1824-1826, da han var anbefalet til Selskabet som en Mand, der viser megen Iver for og Indsigt i Havedyrkning og Træplantning. Til Anlægget benytter han endeel af sin Skolelod. — I 1827 lod Selskabet udbetale Proprietair Lemberg, som ligeledes stræber at virke for denne Sag, et foreløbigt Bidrag af 50 Rbd. Sedler til en Planteskoles Anlæg ved Boller Hovedgaard i Bønslyssel, og har desuden oversendt ham endeel Træplanter.

Selskabet har senere igjennem vedkommende Amtmænd søgt at opmuntre til flere saadanne Anlæg i Sjællands skovløseste Egne. — Iøvrigt er man bleven underrettet om, at ligesom der for nogle Aar siden anlagdes for offentlig Regning, under Conferentsraad, Amtmand Fayers Bestyrelse, en Planteskole i Thisted, fra hvilken nu aarligen udleveres en Mængde Planter, saaledes er der i 1827, med allernaadigst Understøttelse, begyndt paa et lignende Anlæg, 7 Eder. Land stort, ved Hjørring, efter Amtmand Graahs Forslag og under hans Ledning, og til dette

Udlæg har Selskabet ogsaa gratis overladt en-
 deel unge Træer. Ved Kjøbstæderne Randers og
 Ebeltoft er der ogsaa nylig anlagt Planteskoler
 ved en i Træopelskning kyndig og virksom Mand
 Hr. W. Schallemose i Randers. — Af Træplan-
 ter har Selskabet endvidere i de senere Aar bort-
 skjænket adskillige til andre Mænd, som interess-
 fere sig for dette Udliggende, saasom til Kam-
 merraad og Amtsforvalter Caroc i Thisted, for
 igjen af ham at uddeles, til Præsterne Schøn-
 ning og Hoff i Hobroe-Eggen.

Ved disse og lignende Foranstaltninger er
 det at haabe, at den hidtil meget forsømte Træ-
 plantning vil efterhaanden komme i bedre Gang,
 noget, der er saa meget ønskeligere, som vore
 fleste Skove, navnlig de i Sylland, ere util-
 børigen medtagne siden dette Aarhundredes Be-
 gyndelse.

Det maa derhos være enhver Fædrelands-
 ven kjært at vide, at Hs. Majestæt Kongen per-
 sonligen interesserer sig meget for den omhand-
 lede Gjenstand. Et Beviis derpaa modtog Sel-
 skabet blandt andet, da det efter Hs. Majestæts
 Hjemkomst fra en Reise i Sylland, ved Rescript
 af 17 August 1824 allernaadigst paalagdes at
 afgive allerunderdanigst Betænkning: "om der ikke
 kunde være noget at gjøre til Opmuntring for
 Træplantninger paa Vestkysten, hvilke vel for-
 nemmelig af den Grund ere meget forsømte, at

Beboerne ikke forstaae at climatifere Træerne ved i Begyndelsen at skaffe dem tilstrækkeligt Lys.”

— Til Opfyldelse af denne Befaling nedlagde Selskabet følgende allerunderdanigste Betænkning:

At Træplantningen i den vestlige Deel af Sjælland er meget forsømt, hidrører uden tvivl især deraf, at de enkelte Prøver, som i denne Henseende ere foretagne, i Almindelighed mislykkedes. Grunden hertil er nok mere at søge i Jordbunden og climatiske Hindringer end i Beboernes Ulyst og Ukyndighed. Den største Deel af Sjællands Vestkyst er mod Havet begrændset af Sandbanker eller saakaldte Klitter, hvilke næsten alle bestandigen ere i en større eller mindre Bevægelse, alt i Forhold til Vindens Styrke og alt eftersom Naturen selv frembringer eller Menneskene plante deri saadanne Værter, som ved krybende Rødder standse Sandets Flugt. Paa disse Klitter er det neppe muligt at opelske høiere Træer, men derimod vel adskillige Buskarter; thi de sidste seer man paa flere Steder at forplante sig der uden Kunstens Hjælp, f. Ex. *Rosa spinosissima*, *Hippophae rhamnoides* og adskillige Pilearter. Ofte for Klitterne findes sædvanligen enten Heber eller Hedemoser. Man skulde troe, at Trævegetationen her bedre vilde lykkes, da man havde Grund til at formode, at Klitterne gave Læ for Planterne mod Vestvinden. Men ogsaa paa disse Strækninger er Skovplants

ning forbunden med store Vanskeligheder; thi deels forandre Klitterne ofte deres Form, og et Terrain, som havde Læ, kan paa een Nat ved stærk Storm undrages den, og deels er Jordbunden endnu ikke skicket til Træplantning; thi i Moserne er Underlaget sædvanligen Sand, og sjældent seer man der Buskarter, som i Sjælland ere hyppige i Moser, af sig selv at fremkomme. Underlaget paa de ommeldte Hedestrøg er næsten overalt Aen, som aldeles hindrer Vegetationen af alle Planter, hvis Rødder gaae dybt nok til at naae den.

J Henseende til de climatiske Hindringer, da ere Alle enige i, at det især er Vestvinden, som kuer Træplanterne. Foruden at den baade er skarpere og voldsommere paa Syllands Vestkyst, end i de øvrige danske Provindsler, saa er den uidentviol ogsaa hyppigere der, hvilket ikke blot nogle meteorologiske Observationer fra Bisborg, sammenlignede med dem fra andre Steder i Danmark, bidrage til at stadfæste, men ogsaa med Rimelighed lader sig forklare, naar man veed, at Hyppigheden af de vestlige Vinde stærkt tiltager fra Ost mod Vest i Europa; thi i Storbritannien ere de hyppigere end i Danmark, her hyppigere end i Rusland.

Det er bekjendt at Verne i Vesterhavet ere ligesaa blottede for Træer som Syllands Vestkyst, og at de ydre Skjær af den hele norske

Bestkyft ere i samme Tilfælde. Naafaldende er det ogsaa, hvorledes den øvre Grændse for Træerne, f. Ex. Fyrren og Birken, bliver i Norge lavere og lavere, jo nærmere de ere Havet. Endog i Syllands Østeregne, i Fyen, ja selv i Sjællands land seer man Spoer af Vestvindens skadelige Indflydelse paa Træerne, i det den mod Vest vendte Side af disse har et langt mindre frodigt Udseende. Alene heraf kan man slutte sig til hvor ødelæggende denne Vind maa være i de nøgne Vesteregne. Træer, som man der planter i Læ af en Muur eller af et Dige, opført til Beskyttelse for de unge Stammer, kunne trives godt, indtil de naae over Murens eller Digets Høide, og Vestvinden tillader dem da ikke at skyde høiere. Dette seer man paa mangfoldige Steder, blandt andet i Mindumgaard's Have ved Ringkjøbing, og deraf kan man letteligen forklare sig Aarsagen til, at Skove i disse Egne kun findes i Dalstrøg, som ere beskyttede imod Vestvinden; saaledes f. Ex. ved Nørholm ved Barde, hvor dog ogsaa det samme Phænomen viser sig, at naar nemlig Træerne naae op over de Bakker, som omgive Dalen, ere de ligesom afklippede af Vinden.

Det er saaledes udenfor al Tvivl, at man ved at skaffe Læ imod Vestvinden kunde faae Plantningerne til at trives, naar forresten Jordbunden er gunstig. Men ihenseende til Skov-

træer, da vil jo, under de fleste Localiteter, ikke kunne tilveiebringes Læ for dem, uden igjen ved Træer, og Spørgsmaalet er, hvorledes disse skulle blive beskyttede; thi, ifølge det nysomtalte, er det ikke nok, at Træerne have Ly medens de ere smaae, (hvilket kan skee ved Gjerder) skjøndt det vel er sandt at de da trænge meest dertil.

Imod Banskæligheden af at frembringe Skov paa Heberne i Vesteregnet, har man vel anført, at der paa disse Steder før har været Skov, hvilket man slutter deraf, at hist og her endnu findes smaae Buske af Skovtræer, f. Ex. af Eg, endogsaa i temmelig sluttet Stand. Men denne Slutning er neppe rigtig; thi det er ikke beviist at disse Buske have været Træer eller at der har staaet Skov, hvor der nu er Krat, og ifølge Forsøg, man har gjort, f. Ex. i Nærheden af Endrupholm ved Grimstrup Krat, synes det afgjort, at naar slige Kratpletter indhegnes, blive vel Buskene noget større og frodigere, men udvore ikke til virkelige Træer.

Uagtet de mange Banskæligheder, som ere forbundne med Træplantning paa Vestkysten af Sylland, bør man dog ikke opgive alt Haab om et heldigt Udfald af et saadant Foretagende. Neppe er hele denne Strækning aldeles upassende for Plantning. Der, hvor Kysten mod Vestershavet fremspringer med Klint og hvor altsaa Jord-

bunden er af en anden Betskaffenhed end paa He-
 derne, og især hvor Landets Høide aftager fra
 Vest mod Ost, er Terrainet sikkert mere skikket
 for Træplantning. Derom vidne de Sagttagel-
 ser, man har om at Skove have eksisteret paa
 saadanne Steder, f. Ex. ved Agger i Thy, og
 maaskee ere saadanne Klinger, hvilke forhen vist
 have været meget større og udbredte, een af Års-
 sagerne til at der findes Skove i Vensyssel. —
 Muligt var det vel og, at man ved Forsøg vilde
 finde, at nogle Træer kunde modstaae Vestvins-
 den, og i denne Henseende ere nok forskjellige
 Poppelarter at anbefale. Den under Benævnel-
 sen af Bøverasp bekjendte Poppelart, som fore-
 kommer vildvoksende i hine naturlige Plantager
 paa Heberne, er vel kun der buskagtig, men
 uden tvivl er denne Art mere kjelen end andre
 Arter af Poppelslægten, f. Ex. den canadiske.
 Naar man ved denne eller ved andre Poppelar-
 ter kunde tilveiebringe Læ, da burde man bag
 disse plante Virk, og efter Jordbundens Betskaf-
 fenhed Naaletræer.

At Træplantning ikke overalt i de nøgne
 Egne af Jylland er ganske forgjæves, har des-
 uden allerede Erfaringen viist, og derom vil De-
 res Majestæt Selv have allernaadigst overtydet
 Dem ved at tage de Anlæg i Diesyn, som ere
 udførte af Cancellieraad, Byfoged Lund i Sla-
 gen, Krigssassessor, Amtsforvalter Caroc i Thi-

sted, samt ved den Kongl. Plantage paa Alheden, under Skovrider Bangs Bestyrelse, o. fl. St.

Forresten er det ikke blot de Hindringer, der fra Naturens Side møde ved et Foretagende af denne Art, man har at overvinde, men ogsaa en meget vigtig fra Menneſkenes Side, nemlig Egegyldighed. Beboerne af hine Egne lade sig vanskeligen overbevise om, at deslige Anlæg kunne være nyttige, derfor anseer man det næsten for en Umulighed at holde Fred over Plantagerne; og uden Fred udrettes intet.

Med Hensyn til det Foranførte, vover Selskabet allerunderdanigst at foreslaae: om ikke et dueligt Subject kunde overdrages, paa offentlig Bekostning, at foretage en Reise i Sylland, for at anstille nøiagtige Undersøgelser om og hvor Træplantninger paa Vestkysten af denne Provinds kunde ventes at have et lykkeligt Udfald. Han maatte nødvendigvis besidde grundige Kundskaber om de forskjellige Træarters Natur, Dyrkningsmaade og den Jordbund, som de kunne tage tiltakke med; have Observationsgave og være lige langt fra Projectmagerie og Tilboielighed til at forkaste alt Nyt. Fornemmelig burde han bereise de ovenfor angivne Strøg, som efter al Formodning ere meest passende for Plantninger; dog var det maaskee ikke af Veien, at han først besøgte nogle af de Steder paa Vestkysten, hvor man alt med Held har forsøgt Træplantning.

Han vilde der kunne indsamle gavnlige Erfaringer, gjøre sig bekjendt med de locale Forhold, under hvilke Foretagendet der er lykkes, og saaledes besbedre veiledes til at udfinde hvorvidt de samme Forhold forekomme paa andre Steder; derhos maatte han tillige være opmærksom paa, om ikke særegne Omstændigheder have fremkaldt det heldige Udfald af hine Forsøg.

Naar den Mand, der valgtes til at udføre dette Hverv, med de fornødne Indsigter forbandt Interesse for denne vigtige Sag, da turde man sikkert haabe, at han, ved at bereise de omtalte Egne, vilde sættes i Stand til at meddele de bedste Forslag. Disse kunde da for det første iværksættes ved Forsøg i det Smaa, hvoraf man vel maatte kunne ledes til sikke Resultater. Vilde man derimod i en saa vanskelig Sag strax virke i det Store, da kunne let betydelige Capitaller til Unytte gaae tabte; Forsigtighed og Overlæg kan i denne Henseende ikke noksom anbefales.

Den Udgift, som en Reise i det angivne Niemed vilde forvolde Deres Majestæts Kasse, kan ikke blive betydelig, og i alt Fald kun en ringe Opoffrelse til et almeennyttigt Formaal. Men høist magtpaaliggende er det at træffe et rigtigt Valg af det Subject, til hvem Arbeidets Udførelse betroes. At der blandt Deres Majestæts forstkyndige Embedsmænd findes en eller

anden ung Mand, som besidder de Egenskaber, hvilke dertil udfordres, kan Selskabet ikke betvivle.

Om der i sin Tid burde tages skjærpede Forholdsregler fra det Offentliges Side, for, hvis noget Skov anlæg i Vesteregnet kommer i Stand, at sikke det imod Ufred, maa Selskabet alene henstille til Deres Majestæts allerhøieste Bestemmelse."

Af en til Selskabet i August Maaned 1825 indkommen Forestilling fra Skovrider Bang ved de Kongelige Plantager paa Alheden, erfarede det, at Hans Majestæt havde allernaad. paalagt ham at foretage en Reise som den allerunderdanigst foreslaaede, og dernæst igjennem Selskabet at fremlægge allerunderdanigst Beretning og Forslag, som paa samme Tid indkom. Deraf saaes, at han i Vinteren og Foraaret 1825 havde bereist Thy, Mors, Egnen om Lemvig, Ringkjøbing og ind i Ribe Amt. Han havde fundet adskillige Steder tjenlige til Skov anlæg, men kun paa 2 Steder var han kommen i nogen foreløbig Underhandling med Bedkommende om et passende Jordstykke. Det ene af disse Steder var en Hedestrækning paa Morsøe, omtrent 150 Tdr. Land stor, 1½ Mill sydvest for Nykjøbing, tilhørende Eierne af Damsgaard og Sindbjerggaard; Jordbunden fandtes der særdeles god, og høie sammenhængende Bakker beslyttede den største Deel af Terrainet mod Vestens-

vindens umiddelbare Indvirkning. For Afstaelsen af dette Stykke Hebe forlangtes først 10 Rbd. r. Sølv pr. Tønde Land, men siden nedsattes dog Forbringen til 7 Rbd. r. S. pr. Tde. Land. Det andet Stykke var en, Hovedgaarden Gudomkloster ($1\frac{1}{2}$ Mil fra Lemvig, i Ringkjøbing Amt) tilhørende Hebe paa omtrent 800 Td. Land; her var Jordbunden mindre god, end paa Morsøe, men Klimatet noget mildere. Eieren havde for langt 2 Rdlr. Courant pr. Tde. Td.

Skovrider Bang meddeelte derhos et løseligt Overflag over den første Udgift ved et Skov anlæg paa begge Steder, samt bemærkede, at han intet havde anført om de Indtægter, saadanne Anlæg kunne kaste af sig, men han fandt det høist sandsynligt, at naar der f. Ex. maatte snart begyndes med et Anlæg paa Mors, og det blev drevet med den behørigte Raffhed og Kraft, saa vilde alle dertil medgaaede Omkostninger med Renten i det seneste om 40 Aar ikke blot være aldeles dækkede, men der maatte være et betydeligt Overskud.

Efterat Selskabet havde allerunderdanigst foredraget Hans Majestæt dette Resultat af Skovrider Bangs Undersøgelsesreise, blev i den Anledning allernaadigst resolveret: at det af det Kongelige Rentekammer vilde blive at undersøge, om der ikke ved de den Kongelige Kasse for prioriteret

Gjeld hjemfaldne Gaarde maatte findes Jordstykker, passende for hiin Anvendelse.

Medens der desangaaende corresponderedes med vedkommende Dverøvrigheder, blev Selskabet gjort opmærksomt paa en Hedestrækning, henhørende til nogle i Neder-Feldborg (i Haderup Sogn, Ginding Herred, Ringkjøbing Amt, omtrent 3 Mile østen for Holstebro) liggende Bøndergaard, som vare sequestrerede for Skatterestancer. Skovrider Bang blev anmodet at undersøge Terrainets Beskaffenhed, og da dette, efter hans Skjønnende, egnede sig aldeles til at vælges til et Skovanlæg, indkom han med et foreløbigt Forslag, desangaaende. Ved at sende og anbefale det Kongelige Rentekammer dette Forslag, bemærkede Selskabet, "at saafremt dets Udførelse maatte blive bifaldet, vilde det ikke desmindre være af Bigtighed at de paatænkte Forsøg med Træplantning sættes iværk. Stedet ligger omtrent 7 Mile fra Vesterhavet, og om end de skarpe Vinde i den Egn vise deres ødelæggende Indflydelse paa Træværten, især hvor Beliggenheden er jevn, hvilket er Tilfældet med det meste af Feldborg-Hede, saa virke de dog neppe der med den Voldsomhed som i Egne, der ligge Havet endnu nærmere. Derhos vil man i disse Egne vanskeligen finde en Hedestrækning, hvor Jordsmønnets Beskaffenhed er saa gunstig for Plantning som paa det angivne Sted. Men disse Omstændigheder uagtet, bør man dog neppe opgi-

ve Haabet om at kunne tilveiebringe Skov i Vesterhavets Nærhed, og nogle Forsøg i det Smaa vilde vel lede til et tilfredsstillende Resultat. Derimod vil det Skov anlæg, som Hr. Bang nu har bragt i Forslag, mindre være at betragte som et saadant Forsøg, end som en Foranstaltning til med mindst mulig Opoffrelse at tilveiebringe Skov i en Egn, hvor nu ingen findes i viid Omkreds, men hvor Localet indbyder til et saadant Anlæg. Hensigten med saadanne Forsøg skulde formeentlig være at indlede til en Foranstaltning af større Omfang, sigtende til hine Niemeds Opnaaelse. Smidlertid lover Jordbundens Beskaffenhed et heldigt Udfald af et saadant Foretagende paa det angivne Sted, og de ved forskjellige, omtrent i samme Afstand fra Vesterhavet beliggende, Eiendomme anlagte Haver og udførte Plantninger (saasom ved Høiriis, Sindinggaard og Møltrup) vidne om, at Træer kunne lykkes selv paa et for Vestenvinden udsat Terrain, naar kun den rigtige Fremgangsmaade anvendes ved beslige Anlæg. Det synes altsaa oversflødig paa det Sted at lade noget Forsøg gaae forud naar Arbeidets Bestyrelse overdroges til en Mand, der, som Skovrider Bang, forener den fornødne Duellighed med en levende Interesse for Egen."

Paa Rentekammerets Forestilling over dette Anliggende behagede det Hans Majestæt ved Resolution af 28de April 1827 allernaadigst at bifal-

de, at bemeldte Hebe i Nedre-Fjeldborg maatte anvendes til Skovplantning. Desaaarsag bemyndigedes bemeldte Collegium til at træffe de videre Foranstaltninger til, at Disposition kunde erholdes over det hele til saadan Anvendelse udseete Areal, der udgjør omtrent 1800 Tdr. Land, hvorefter det skulde overdrages til Skovrider Bang at indkomme med nærmere detailleret Forflag om Strækningens Indhegning og Beplantning eller Besaaening m. m. paa den meest hensigtsvarende Maade, ligesom ogsaa en Opsynsmand skulde antages til at føre det fornødne daglige Tilsyn paa Stedet selv, og ham derfor tillægges en aarlig Løn af 40 Rbd. Sølvs foruden frit Huus og skattefri Benyttelse af en Jordlod paa 30 til 40 Tdr. Land. —

Indhegningen af denne Hebestrækning er nu fuldført, og i Sommeren 1828 vare deraf allerede 400 Tdr. Land bragte under Cultur. At dette betydelige Anlæg vil lykkes, er der saa meget mere Grund til at vente som Jordbunden her er en Deel bedre, end paa Alheden, hvor de Kongl. Plantager ved Steendalgaard ere i den ypperligste Fremgang.

Den seneste Efterretning, der i nye landøkonomiske Tidender (see 5te. Bind's 3die Hefte) er meddeelt om det Skovanlæg, som under Sel-

skabets Bestyrelse iværksættes paa Amager, gaaer indtil Mai 1822. Siden den Tid er udplantet: i Efteraaret 1823 og Foraaret 1824: 4500 Afsk-800 canadisk Poppel og 12,000 Rødgran; i Efteraaret 1824 og Foraaret 1825: 8900 Gran, 2200 Ell, 10,500 Ahorn, 1000 Castanier, 5000 Afsk, 2050 Ypern, 500 Eølpopler, 50 Hæssel, 6700 Eg, 400 Røn; i Efteraaret 1825 og Foraaret 1826 udsaaet 7 Lønder Egeolden og 1 Lønde Bøgolden, samt plantet 5000 Weimuths-fyr, 3200 Birk, 6000 Lærke, 14,000 Rødgran, 1650 Birk, 2700 hvid Ell, 10,000 Eg, og stukket 5000 canadisk Poppel; i For- og Efteraaret 1827: 14,000 Egeplanter, 2000 Fyr og 200 Popler. — Af det til Anlægget indhegnede Areal 300 Tdr. Land (en Part af store Maglebye Oversdrev, som, 1500 Tdr. Land stort, henlaae til liben Nytte) har Halvdelen eller 150 Tdr. Land fra 1819 været indtagen under forstmæssig Cultur, og siden 1818, da der lagdes den første Haand paa Bærket, er ialt udplantet paa denne Strækning omtrent 763,000 vilde Træer af forskjellige Slags, samt udsaaet en stor Deel Træfrø og stukket mange Tusinde Popler og Piiil til Læ. Adskillige af Planterne samt Stiklingerne ere leverede fra Selskabets Planteskoler, endeel Planter og Træer har man ved Rentekammerets velvillige Foranstaltning erholdt fra det Kongl. Forstvæsen uden anden Bekostning

end det, der er betalt for Transporten. Hvad ikke paa anden Maade kunde faaes, har man saavidt muligt søgt at forskaffe sig for en billig Betaling.

Af de 75 Tdr. Land, som indtoges under Kultur i 1819, lod man de 50 Tdr. Land gjennembrage paa hver 20 til 30 Favne, fra Syd til Nord, med reolede Bedde eller Strimler, 3 Al. brede, og paa den vestlige Side 6 Alen brede, hvilke bleve tæt bestukne med Poppel og Piiil, for at frembringe tilstrækkeligt Læ, som var saare nødvendigt paa dette aldeles flade, til Stranden grændsende, og for Vinde og Storme altid udsatte Terrain. Da disse Læplanter have skudt særdeles vel, svarede denne Fremgangsmaade ganske til Hensigten. — Af Løvtræerne vore især Eg, Elm og de plantede Birk meget frodigt; Bøgen trives mindre godt og Asken synes slet ikke at ville lykkes. Naaletræerne staae i ønskelig Væxt. —

I det Hele er der nu de bedste Forhaabninger om at Anlægget vil lykkes, om end dets Fremgang er bleven meget standset deels ved langvarig Tørke i nogle Aaringer, især i Sommerne 1819, 1821, 1822 og 1826, deels ved den betydelige Skade, Harer og Muus have anrettet paa de spæde Planter. Disse Uheld gjorde megen Efterplantning nødvendig, ja paa Afdelinger af flere Tønder Lands Størrelse ødelagde

hine for Anlægget skabelige Dyr alle de unge Træer da disse stode i deres bedste Væxt, saa at man her maatte igjen begynde for fra.

Derved bleve ogsaa Udgifterne forsøgede over det, som under heldigere Omstændigheder havde været tilstrækkeligt. — Foruden de 12,000 Rbd. Sedler, som Hs. Majestæt i 1818 bevilgede til dette Skovanlæg, og hvoraf hævedes i Rente 700 Rbd., da alle Pengene ikke strax anvendtes, — blev ved allernaadigst Resolution af 16 April 1822 endvidere eengang for alle dertil bevilget 4000 Rbd. Sedler af Finantskassen. — Ved Slutningen af 1827 beløbe Udgifterne sig til omtrent 20,000 Rbd., altsaa en Deel mere, end de af Finantskassen udbetalte Tilskud. Blandt Udgiftposterne i de første Aar vare ogsaa tvende, som ikke directe vedkom Skovopelskningen, men dog, ligesom alle de øvrige, vare uundgaaeligen nødvendige og hvis Betydning omtrent kunde forudsees, nemlig: Dpførelsen af et Huus i Plantagen til Bolig for Planteuren; dette Huus, med Lade, kostede 3,400 Rbd. Sedler til en Cours af 300, (Bygningsmaterialierne vare paa den Tid nominelt meget dyrere, end nu), og det hele Areal's Indhegning samt Steenflisters Sætning, hvortil medgik 2,150 Rbd. Det Øvrige medgik til Arbejdsløn for Reoling, Gravning, Frøsaening og Plantning, til Kjørseler for at hente Træer, m. v., (denne Udgiftpost

har dog ikke været af Betydenhed siden 1820, da der til Anlægget anskaffedes et Par gamle Arbeidsheste), til Indkjøb af Frøsorter og Redskaber, til Planteurens aarlige Løn, som er 250 Rbd. Sølv, samt til tilfældige Udgifter. For Anvendelsen af de i de første 8 Aar 1818-1825 udbetalte Penge have Selskabets Præsident, Etatsraad Collin og den siden afskøde Slotsgartner paa Frederiksberg Petersen, hvilke fra først af have ført det specielle Tilsyn med Plantagen, i sin Tid aflagt documenterede Regnskaber, som af tvende af Selskabet dertil valgte Medlemmer, Etatsraad Johnsen og Justitsraad Frydensberg, ere reviderede. For de sidste Aaringer har den ved Anlægget ansatte Planteur, Schwenn, aflagt lignende Regnskaber. Da den fuldførte Plantnings Bedligeholdelse endnu medfører endeel Bekostninger og Selskabet nu allerede i nogle Aar har af sine egne Midler maattet bestride alle Udgifter, som (Planteurens Løn iberegnet) udgjorde i 1826 over 800 Rbd. og i 1827 henved 1000 Rbd., saa har Selskabet hidtil maattet lade det beroe med at faae den anden Halvdeel af de 300 Edr. Land anvendt efter Bestemmelsen.

Denne Strækning har imidlertid siden 1820 hvert Aar været bortleiet til Græsning for de Omkringboendes Heste, og derved har Selskabet havt en Indtægt for de 8 Aar 1820-1827 af 1270 Rbd. 48 β ., hvormed dog en Deel af hine

Udgifter ere dækkede. — I Sommeren 1828 er der gjort nogle Forberedelser til ogsaa at bringe dette Terrain, som grændser umiddelbart ned til Kallebod Strand og i Henseende til Jordbundens Beskaffenhed er ringere end det øvrige, under forstmæssig Cultur. Men da Selskabet nu maa bekoste alt af egne Midler, indseer det, at der vil hengaae længere Tid, end det ønskede, inden dette omfattende, med mange Vanskeligheder og Udgifter forbundne, men, som man haaber, i sine Følger saare velgjørende Foretagende fuldkomment tilendebringes. Derfor, og da det først bestemte Tidrum, efter hvis Udløb Anlægget skulde afgives til Lodseierne, nemlig 20 Aar fra Octbr. 1818 at regne, i alt Fald var vel kort for et Foretagende af denne Art, har Selskabet for et Par Aar siden indledet Underhandlinger med Lodseierne i Maglebye, for at formaae dem til at forlænge denne Frist paa andre 20 Aar eller indtil 1858, men uagtet Frugterne af dette be kostelige Værk ene og alene komme dem selv og deres Efterkommere tilgode, uden nogen Udgift eller Byrde for dem, har Selskabet dog endnu ikke været saa heldigt at faae deres Minde dertil.

*

*

*

I mange Aar har Selskabet søgt og søger endnu at bidrage til Havedyrkningens Udbredelse paa Island, saavidt dette Lands barske Klima og

øvrige Forhold tillade. Saaledes ere Præmier udlovede til Opmuntring for dem, som der lægge fortrinlig Vind paa Dyrkning af Kaalrabi under Jorden, en Vært, som trives ret vel paa Island, hvor Kaalrabi, Rødderne endog faae en behagelig Smag end de, som vore her tillands; da Rødderne uden Vanskelighed kunne gjemmes hele Vinteren over og ere et herligt Fødemiddel i Forbindelse med det saltede Kjød, som bruges paa Island den længste Tid af Aaret, er deres Dyrkning af Bigtighed der. For Kartoffelavlens, som ogsaa kan lykkes der, og i indtræffende haarde Aar, naar Kreaturene omkomme, vel endog kan bidrage til at forebygge Hungersnød, ere ligeledes Præmier udlovede, dog kun for dem, som ikke tilforn have befattet sig med denne Avl og beviisliggjøre at have i et Aar avlet ikke mindre end 30 Tønder.

— Selvfabet sender hvert eller hvert andet Aar Havestrø, af de Sorter, som bedst lykkes paa Island, til de Mænd, som der vise meest Iver for denne Sag, for deels af dem selv at benyttes, deels at uddeles gratis blandt den islandske Almue. — Enkelte ere af Selvfabet desuden ved en Pengehjælp understøttede i deres Bestræbelser for den islandske Havedyrknings Fremme; saaledes bevilgedes John Thoralaksen Kjernestad ved Djord i 1822 30 Rbd. og Gisle Gisleesen i Bardestrands Syssel i 1823 og 1827 ialt 35 Rbd. i Anledning af, at de ved Omreiser havde opmuntret og veile-

det Almuen i denne Sag; Sysselmannd Sverresen i Vester-Amtet udbetaltes i 1826 30 Rbd. i Betragtning af hans Fortjenester som Havedyrker.

Det af senere afdøde Sognepræst Bjarne Arngrimsen efter Selskabets Priisopgave forfattede og af Selskabet i 1819 belønnede Skrift "Om Havedyrkingens Nytte og Vigtighed for Island" lod Selskabet siden udgive i det islandske Sprog, og 700 Exemplarer af Skriftet bleve igjennem Oversørighederne gratis uddeelte i Island. Ved i 1820 at sende disse Embedsmænd Bøgerne, anmodede Selskabet dem tillige om, at forskaffe det fikre Efterretninger om Havedyrkingens Tilstand i deres Embedsdistrict, saavel som en Forklaring over Havernes Antal og omtrentlige Middelførrelse for hvert Syssel.

Af de desangaaende indløbne Efterretninger, meddeles her følgende:

Af en Skrivelse fra Sysselmannd Melsted i Nordersyssel i Øster-Amtet, dat. 10 Juni 1821:

"Det er meget at beklage, hvor liden Fremgang Havedyrkingen har gjort, og hvorlidet de Opmuntninger, den i de senere Tider har nydt, have været i Stand til at overvinde den Ulyst ikke allene Almuen, men endog Mænd af Embeds-Klassen udvise imod den her paa Østerlandet, hvilken Ulyst i nærværende Tidspunkt snarere synes at være bleven forøget end formindsket, deels ved de i foregaaende Aaringer her

gjorte, ikke faa, men som oftest — skjøndt for det meste af Mangel paa Øvelse og Indsigt — mislykkede Forsøg i denne Næringsgreen, og deels ved de her uregjerlige og overmodig blevene Tjenestetjænders Uvilje til at spise nogensomhelst Kjøkken-Urter, hvorved disse, om de ogsaa bleve avlede i nogen betydelig Mængde, næsten maatte blive spildte for Bønderne, der i dette Stykke, som i meget andet, maa, formødest Mangel paa Tjenestefolk, være afhængige af disse Luner og Forgodtbefindende.”

Af en Skrivelse fra daværende Stiftamtmand, Kammerherre Moltke, dat. Keikøvig, den 21de September 1821.

”I Keikøvig Bye, hvor Havernes Middelforsørelse kan anslaaes til circa 100 □ Favne, er det, at man især lægger sig efter de finere Havevæxters Opelskning; saaledes har man frembragt skionne store Blomkaalshoveder, Gulerødder og selv Sukkerærter; disse sidste ere dog ikke blevene saa fuldkomne, at man har kunnet pille dem af Skallerne. Med Stikkelsbær- og Ribsbuste har jeg i Fjor gjort et Forsøg; de have Vinteren over holdt sig meget godt, da de staae i Ly for Nordenvinden og have i Sommer gjort alenlange Skud, dog uden at sætte Frugter. Af canadiske Piiil har jeg i Fjor ligeledes forsøgt at sætte en Deel Stiklinger, som vel den første Sommer gjorde herlige Skud, men om Vinteren aldeles ødelagdes. Dog troer jeg sikkert, at de almindelige, til Hegn i Danmark anvendte Pilearter her maatte kunne trives.

Derimod have nogle faa i Fjor udplantede Sirenbuste holdt sig Vinteren over og gjort Skud i Aar. Fra de saakaldte Graun eller Lavastrækninger har jeg ladet hente de der vildtvorende Jordbærplanter og, ved behørig Pleie i Haven, søgt at forædle dem; dette er allerede begyndt at lykkes mig, Skjøndt Bærrene modnes temmelig seent, nemlig først i indeværende Maaned. Til et Forsøg har jeg i Aar besaaet et Par smaae Stykker Jord med St. Hans Rug, som nu er opkommen og staaer meget godt. Jeg beklager ellers meget, at min Jord og Haves Beliggenhed, ved at være udsat for Søelusten og stærke Storme, ikke synsderlig er passende til at gjøre de Forsøg, som jeg gjerne ønskede at anstille."

Af en Skrivelse, dat. 10de Januar 1824, fra Amtmanden over Vester-Amt, Thorsteinson.

"Da jeg har havt Leilighed til at gennemgaae nogle af de Forklaringer, Selskabet har modtaget fra de øvrige 2 Amter, om Kjøkkenhavernes Antal og omtrentlige Middelsørrelse sammesteds, i Aaret 1821, er jeg overbevist om, at de ere ei mindre ufuldkomne, end de, jeg nu indsender, for Vester-Amtet, ligesom de ogsaa — hvis jeg ikke feiler — endnu mangle for enkelte Districter. Selskabet kan altsaa, af disse Efterretninger, ei være i Stand til at bedømme Havedyrkningens Tilstand, med Hensyn til Havernes Antal her i Landet, i nysnævnte Aar. Jeg har derfor, af de Tabeller, Sysselmændene aarlig indsende til Amtene over den almindelige oeconomiske Tilstand

i deres Embedsdistricter, af hvilke Tabeller Amtene, efter nuværende Indretning, tilsende det Kongelige Rentekammer, hver for sit Bepkommende, en General-Tabel aarligen, extraheret den ligeledes medfølgende Fortegnelse, over Kjøkkenhavernes Antal, i hvert Amt, i Aarene 1821 og 1822.

Om Havernes Middelsørrelse kan jeg intet Paalideligt forklare, da Sysselmændene have opgivet de fornødne Data dertil saa ganske forskjelligt, at jeg næsten skulde troe, de have misforstaaet, at det ikke kun var Havernes dyrkede Flademaal, eller Areal-Indhold, som man ønskede Oplysning om. *) Heri foregaae ogsaa aarligen Forandringer, saasom derved, at nogle Haver nedlægges, andre udvides, ligesom ogsaa de fleste Haver ere opførte i en ganske irregulair Form, efter Terrainets Bestaaffenhed og andre Omstændigheder.

Efter min forberørte General-Tabel skulde Havernes hele Antal, i Aaret 1822, have været 2,906, men i Følge de ovenfor ommeldte oeconomiske Tabeller, for det samme Aar, var de beboede Gaardes Antal i Island 4723, og Familiernes Antal 6039. Disse to sidstnævnte Data ere vist forsaavidt paalide-

*) Saaledes skulde f. Ex. Havernes omtrentlige Middelsørrelse være i den største Deel af Nordre-Amtet (dog kun efter Gisning) 275 □ Alen; i Øster-Amtet 450 □ Alen; i Sønder-Amtet betragtet imod paa nogle Steder 120 Favne; paa andre 1450 Favne; formodentlig er det sidste angivet efter Havernes Omkreds og ikke efter Flade-Indholdet.

lige, at Gaardenes og Familiernes Antal i Island, i Aaret 1822, sikkerligen ei har været mindre, men uden Tvivl betydeligen større. Ved at sammenholde Havernes Antal mod Gaardenes og Familiernes, i samme Aar, udfalder efter et Gjennemsnit, om jeg maa fremstille det saaledes, paa hver Gaard, og paa hver Familie, ei engang en Have. Imidlertid er dette ingenlunde at antage som noget virkeligt, da nogle Gaarde og Familier kan have 2 à 3 Haver, andre derimod slet ingen, alt efter som Havedyrkningen er forskjellig i det ene District mod det andet, i Følge Indbyggernes meget forskellige Trang og Lyst dertil. Saaledes var, til Exempel, i Vester-Amtet, i Aaret 1822 de beboede Gaardes Antal, 1415, Familiernes 1777, men Kjøkkenhavernes ifkun 254. I Sønder-Amtet og i Nord- og Øster-Amtet derimod har Havernes Antal, sammenlignet med Gaardenes og Familiernes Antal, været uforholdsmæssigen større. Imidlertid kan det, af Havernes sammenlignede Antal for hele Landet, i oftnævnte 2 Aar, erfares, at i Aaret 1822 have 138 Haver været flere, end i Aaret 1821, hvoraf maa sluttes, at Havedyrkningen i Island er i en taalelig Fremgang, især i nogle Districter.

Slutteligen tillader jeg mig at anmærke: at Aarsagen til Havernes uforholdsmæssigen lidet Antal, mod Gaarde og Familier i Vester-Amtet, hidrører derfra, at Havedyrkningen, paa denne Kant af Landet, i nogle Districter, saasom i Strande-Syssel, og

en Deel af Iseffjords Syssel, ei alene ikke begunstiges, men endog undertrykkes af Naturen. I andre Districter, saasom i Dale: Syssel, behøves den derimod mindre, end paa andre Steder her i Landet, efterdi den Mængde af Kochleare, som falder aarliggen paa Derne i Breidebugten, forsyner Indbyggerne rigeligen med det fortræffeligste Surrogat for Haveskaal; og endeligen er Havedyrkningen endnu overhoved i Vester: Amtet i sin Begyndelse, men kan formodes, ved stadige Opmuntringer, at ville tiltage."

Sortegnelse

over Kjøkkenhavernes Antal i Island i Aarene 1821 og 1822, efter de, fra Sysselmændene til Amtmændene indsendte, oeconomiske Tabeller, for samme Aar.

	Antal.	
	1821.	1822
1. Sønder: Amtet.		
Kenkevig: Bye	74	74
Guldbringe: og Kiose: Syssel	316	364
Borgerfjords: Syssel	179	179
Arnæs: Syssel	452	536
Kangervalle: Syssel	693	603
Vestmannøe: Syssel	44	39
Skaptafells: Sysseler	199	254
2. Nord: og Øster: Amtet.		
Hunevands: Syssel	145	115
Skagefjords: Syssel	86	83
Deffjords: Syssel	219	250
Norder: Syssel	70	87
Nordermule: Syssel	10	24
Søndermule: Syssel	37	44

	Antal.	
	1821.	1822.
3. Vester-Amtet.		
Myre- og Snappedals-Syssel	114	100
Eneffjældsnes-Syssel	36	39
Dale-Syssel	20	43
Bardestrands-Syssel	21	21
Isefjords-Syssel	51	44
Strande-Syssel	2	7

Kjøkkenhavernes Antal i alle Amt-
terne:

1. Sønder-Amtet	1957	2049
2. Nord- og Øster-Amtet	567	603
3. Vester-Amtet	244	254
Summa	2768	2906

Af Amtmand Thorsteinsons Skrivelse, dat. 31de
Januar 1827.

"Da det Kongelige Landhuusholdningselskab, i nogle forbigangne Aar, har bidraget saa væsentligen til Havedyrkningens Udbredelse i Vesteramtet, har jeg troet, at det ei vil være Høisamme ukjært, at jeg her ved meddeler en kort Underretning om sammes Tilstand og Udfald i sidstafvigte Aar.

I Myre- og Snappedals-Syssel er denne Dyrkning nu temmelig udbredt, og holder sig paa samme Punct som før; I Eneffjældsnes-Syssel har den, i forrige Aar, været i Tiltagende, hvilket vist ikke for den mindste Deel skyldes den virksomme Sysselmand Overrison. I Dale-Syssel, hvor den understøttes meget af Administrator Thorv. Sivertsen, er den lige-

ledes i Tiltagende; og i Bardestrands: Syssel har Havernes Antal, blot i forrige Aar, tiltaget med circa 100. I Isefjords: Syssel udbredes den ogsaa noget, hvorvel langsommere, men i Strander: Syssel lader det til, som det ingen Fremgang kan have dermed, naagtet Frøe er bleven uddeelt gratis ogsaa der, og jeg ikke kan andet, end rose mange Embedsmænds Iver for denne meget vigtige Sag. Det, der fornemmeligen, især i Fjor, har givet Havedyrkningen et betydeligt Stød fremad, er Mangel paa Indførsel af Kornvarer fra Danmark, hvilket har tilskyndet Almuen, ei at forsømme Havedyrkningen. I saa Henseende er det dog at beklage, at denne Dyrknings Resultat i Fjor, paa de fleste Steder, faldt middelmaadigen udformedelst den uophørlige Regn og Fugtighed. Men jeg har det Haab, naar Almuen engang har faaet Sands for denne Jorddyrkning, at den da ei atter skal falde hen, især om det Kongelige Selskab gunstigt vil vedblive, endnu paa nogen Tid at opsende Frøe aarligen, til gratis Uddeling."

Saa vel af disse Meddelelser, som overhovedet af dem, Selskabet i de sildigere Aar har modtaget fra Island, har det med Fornøielse erfaret, at Havevæsenet skjænkes mere og mere Opmærksomhed der. Dette skyldes for en ikke ringe Deel de tre flinke islandske Bondersønner: Thorstein Thorsteinson fra Sønder: Amtet, Thor: der Danielsen fra Nord: og Øster: Amtet og Thor:

vald Sivertsen fra Vester-Amtet, som, ifølge Hs. Majestæts igjennem den Kongl. Direction for Fonden ad usus publicos afgivne allernaadigste Resolution af 23 Januarii 1817, bleve hidkaldte fra Fødelandet for, paa bemeldte Fonds Bekostning, at foranstaltes praktisk oplærte i saadanne oekonomiske Sysler, hvormed de siden kunde gavne i deres Hjem. De første Tvende hidkom i Efteraaret 1817; den Sidste i Efteraaret 1818. Deres Dannelse betroedes Selskabets Omsorg; det skaffede dem Udgang til gode Værksteder i Hovedstaden og Leilighed til at øve sig saavel i de Haandværker, der ere rigtigst i det daglige Liv, som i landlige Sysler, i hvilket sidste Hiemed de i nogen Tid opholdt sig hos kyndige Landmænd. Da de, efter omtrent 3 Aars Ophold her, reiste hjem, udstyredes de med adskillige for dem nyttige Redskaber. — Ved det Exempel, de give deres Landsmænd og den Veiledning, de velvilligen yde dem, tildeels ved at reise omkring i Landet, have de allerede i flere Henseender stiftet Gavn i deres Hjemstavn med deres her erhvervede Kundskaber og Færdigheder *).

*) Det bemærkes her, at det er Selskabet bekendt, at det Kongl. Rentekammer har i de senere Aar ladet affende til Island endeel Birkelær, som ved Embedsmændene der er, til Forsøg, foranstaltet udsaaet; Collegiet har derhos foranlediget at Europa's Skrift om Birketræets Opførelse er oversat paa Islandsk og uddeelt blandt Beboerne. Men

* * *

I Selskabets Møder have i de senere Aar følgende Oplysninger fundet Sted, (de tidligere ere tilforn anmeldte).

Den 10de April 1822. Nogle Bemærkninger om Træplantning i Danmark, især med Hensyn til dens Indflydelse paa Agerbruget; ved Kammerraad Drewsen.

Den 8de Januar 1823. En Afhandling, betitler: "Min Anskuelse af Trældoms-Forpagtning og dens sikke Følger", ved Pastor D. D. Lütken. (Denne Afhandling er indrykket i disse Tidenders 5te Bind pag. 277).

Den 5te Febr. 1823. Enkelte Besvarelser paa et Par af de statistiske oekonomiske Spørgsmaal, som Selskabet i 1822 omsendte til Provindserne.

Den 23de April 1823. En af Kammerherre, Grev Lerche meddeelt Beretning om Schæferie-gaarden Mineslunds Opdyrkning og Drift, tilligemed en Udsigt over de Lerchenborgske Schæferiers nærværende Tilstand og tilsigtede Udvidelse; (er indrykket i denne Samlings 5te Bind p. 229).

Den 9de Febr. 1825. Bemærkninger om Huusfliden hos den danske Landalmue, uddragne

uagtet flere havde Formodning om, at dette Træ maatte kunne trives paa Island, ere dog, ifølge de senere derfra indløbne Beretninger, disse Forsøg aldeles mislykkede. Derimod synes Rod-gran og Røn at ville trives.

af de til Selskabet indkomne Besvarelser paa de nysnævnte stat. vekon. Spørgsmaal.

Den 21de Decbr. 1825. Afhandling af Professor Bredsdorff: "Tre macadam'ske Veie bedre end Chausséer?"

Den 18de Januar 1826. "Et Par Ord om Vesterboe, Lyden"; ved Justitsraad Fjellstrup til Sindinggaard ved Holstebro.

Den 27 Decbr. 1826. "Bemærkninger om Udparcellering, med Forslag til borgerlige Stamhuses Oprettelse"; meddeelt af Pastor Skinnerup i Thye.

*

*

*

Selskabets Modelkammer er, siden Foraaret 1822, forøget med følgende Modeller: af et Overfaldshjul til en Vandmølle, construeret af nu afdøde Møllebygger Lorenz Clausen; — af Dampmaskinen paa Gammelholm; denne Model, som med megen Flid er forfærdiget af C. Jensen, Smed ved Holmen, afkjøbtes ham i 1824 for 200 Rbd.; — af en Oliemølle til at drives ved Vand, foræret Selskabet af Klædefabrikør, Dannebrogsmænd Herkhsprung, i samme Aar; — af et Apparat til Korntørring ved Raffelovnsvarme, indsendt af Selskabets Medlem, Justitsraad og Pakhuusforvalter Langeland; — af en Hestegang, meget elegant udarbejdet, oversendt fra New-York og foræret Selskabet af det Kongl.

General-Soldkammer og Commerce-Collegium i
1828.

*

*

*

I de sidste 10 Aar ere optagne til Medlem-
mer af Selskabet:

i 1819, til corresponderende Medlem:

Medlem af société d'agriculture i Paris, Ridder
du Lillet.

til ordentlige Medlemmer:

Justitsraad Gebe, Comptoirchef ved det Kongl.
Admiralitetss og Commissariats-Collegio, R.
af Dbr.

Kjøbmand Buchheister.

Høiesterets-Advocat Salicath.

Großerer J. D. Meyer.

Kammerherre, Stiftamtmand Lowzow, Command.
af Dbr.

Mechanicus Winstrup, Dbm.

Statsraad og første Borgemeister Schæffer, R. af D.
og Dbm.

i 1820, til ordentlige Medlemmer:

Justitsraad og Amtsforvalter Frydensberg, R.
af Dbr.

Justitsraad og Birkedommer Rimestad.

Justitsraad og Administrator, Dr. Garlieb, R.
af Dbr.

Christian Drewsen jun.

Confessionarius Dr. Wynster, Medlem af Uni-
versitetets-Directionen, Command. af Dbr.

Cancelliedeputeret M. Lange, R. af Dbr.

Statsraad og Professor astronom., Dr. Schuma-
cher, R. af Dbr. og Dbm.

Justitsraad og Generalfiskal Treschow.

i 1821, til ordentlige Medlemmer:

Rector C. N. Wiborg ved Veterinair-skolen.

Brændeviinsbrænder, Dbm. C. A. Brøndum.

Professor Zeise.

Forpagter Neergaard.

Bagermester Müller, Capitain ved borgerlige Ar-
tillerie, Dbm.

i 1822, til ordentlige Medlemmer:

Kammerjunker Scavenius til Gjorsløv.

Jordbruger J. C. Carstensen paa Kildevæld.

Statsraad og Udfessor Johnsen.

Professor Reinhardt.

Provst, Dr. Schack i Sengeløse.

Kammerherre, Amtmand Dr. jur. Ueber, R.
af Dbr.

Bognmand Porch.

Generalauditeur A. Aagesen, R. af Dbr.

Statsraad og Bankdirecteur N. Aagesen.

Professor, Dr. Bredsdorff.

i 1823, ligeledes:

Justitsraad og Bankdirecteur C. Thomsen.

Forpagter J. Fangel.

Skolelærer Rasmussen i Ulfens.

Statsraad og Directeur Alberg, R. af Dbr. og
Dbm.

Statsraad og Directeur Fog, R. af Dbr.

Generalfrigscommissair Neergaard.

Forpagter K. Conradsen.

i 1824, til overordentligt Medlem:

Gesandtflabs-Attachée v. Lundll.

til ordentlige Medlemmer:

Grosferer Søren Bøch.

Wiinhandler Sjørgensen.

Commercesecretair og Forpagter Schouboe.

Chronometermager U. Sjørgensen, R. af Dbr. og
Dbmd.

til corresponderende Medlemmer:

Sognepræst J. E. Hansen i Wensyssel.

i 1825, til ordentlige Medlemmer:

Tømmer- og Møllebyggermester Brede.

Grosferer U. E. Møller.

Tracteur F. G. Braun.

i 1826, ligeledes:

Slotsgartner Wolff paa Frederiksberg.

Brygger og Dhandler Lars Jensen, Dbmd.

Conferentsraad Arctander, Rid. af Dbr.

Statsraad Bøch, Commit. i Gen. Soldkammeret.

Professør, Dr. Urfin.

Sognepræst Schønning i Suelstrup ved Hobroe.

Selskabets Secretair, Copiist Hald.

Grosferer M. Melchior.

Apotheker Narslew i Bordingborg.

i 1827, til ordentligt Medlem:

Cancellieraad, Apotheker Groth.

i 1828, ligeledes:

Consistorialraad, Provst Kampb, Sognepræst i Skive.

For nærværende Tid tæller Selskabet 190 contribuierende (overordentlige og ordentlige) Medlemmer, hvilke aarligen yde Bidrag; 41 bestandige Medlemmer, som engang for alle have bestalt det lovbestemte Indskud, og 20 corresponderende Medlemmer, som ingen Contingent yde.

*

*

*

Hvad angaaer Selskabets Deconomie, da er dets rentebærende Fond, som i 1817 erholdt en betydelig Tilvært ved de allernaadigst skjænkede 40,000 Rbd., desuden forøget i de senere Aar ved en testamentarisk Gave paa 5000 Rbd. fra afdøde Veiermester A. Thomsen; ved en Sum af 9,600 Rbd., som afdøde Conferentsraad, Kammer-Deputeret Hansen havde legeret til det Offentlige, med den Bestemmelse, at Renterne skulde udbetales hans Enke indtil hendes Død (som indtraf i Aaret 1818) og efter den Tid anvendes til at fremme nyttige Foretagender paa Island, Grønland, Færøerne og i Finmarken; og ved den Beholdning, som det i Aaret 1819 oprettede Agerdyrkningselskab for Kjøbenhavns Amt eiede ved sin Ophævelse i Aaret 1824 og hvilken Beholdning, der udgjorde 3,490 Rbd. 80 Sk. i Kongelige Obligationer og 458 Rbd. 50 Sk. constant, efter den tagne Beslutning blev afgiven til

Landhuusholdningsseelskabet med Bestemmelse, at Renterne skulde anvendes til Bedste for Kjøbenhavns Amt. Ved disse Gaver og ved successive Sammensparing er Landhuusholdningsseelskabets Fond opvokset siden 1816 — da den kun beløb 35,260 Rbd. — til en Capital af 119,200 Rbd., der fornemmelig bestaaer i Kongelige Obligationer. Til ydermere Oplysning om Seelskabets Deconomie, meddeles her en Extract af Regnskabet for Aaret 1827:

	Røde Sølv.		Søbler.	
	Rbd.	St.	Rbd.	St.
Beholdning fra Aaret 1826 i contante Penge	293	42	1,145	26
Hans Majestæts aarlige Gave fra Fonden ad usus publicos	1,000	"		
Det sædvanlige annuum fra Finantsklassen (derunder 200 Rbd. istedetfor Portofrihed)	400	"		
Bidrag fra Finantsklassen for d. A. til Understøttelser til at fremme Bønderjorders planmæssige Drift	400	"		
Bidrag fra Seelskabets Medlemmer for d. A.	2,058	32
Dito af et bestandigt Medlem	100	"
Renter af Seelskabets Fond	3,586	85	1,236	16
Græsningspenge fra Skovane lægget paa Amager	166	"
For solgte Bøger	82	82
For Agerdyrkningsredskaber, overladte for nedsat Priis	681	80
Latetis	5,670	31	5,470	44

	Rbe Solv.		Sedler.	
	Rbd.	Sf.	Rbd.	Sf.
Transport	5,680	31	5,470	44
I Anledning af Uldforhandlingen indkommet	11,000	·	17,204	17
Bidrag af den Kongl. Kasse til Udgifter ved de paatænkte Foranstaltninger til at bringe Kalkværkerne i Daugberg og Mønsted i bedre Drift	500	·	·	·
Bidrag af Dito til Udgifter ved Amtsbeskrivelsernes Forfattelse	·	·	737	72
Summa Indtægt	17,180	31	23,412	37

Udgift.				
Understøttelser til planmæssig Drifts Fremme	·	·	2,110	·
Dito til indhegnede Lodders Beplantning med vilde Træer	·	·	410	·
For anskaffede og uddeelte Rensmaskiner og Ugerdyrkningsredskaber	480	·	2,210	48
Præmier og Agtelsestegn (inclusive 180 Rbd. til Præmiepløiningen)	129	80	501	70
Udgifter ved Planteskolerne samt Skovanlægget paa Amager	11	10	1,940	91
For nogle af Selskabets Pærlinges Underviisning i Ugerdyrkningsredskabers Forfærdigelse	·	·	257	·
Understøttelser og Gaver i forskellige Anledninger	·	·	745	15
Udgifter	620	90	8,175	32

	Rede Guld.		Sedler.	
	Rbd.	Sf.	Rbd.	Sf.
Transport	620	90	8,175	32
Comptoirhold, Porto, Bogtrykning, Bogbinding, m.v.	36	"	1,881	95
Udgifter ved Daugberg og Mønsted Kalkværker	181	49	609	62
Ditto ved Amtsbeskrivelserne	193	88	732	29
Ditto ved Uldforhandlingen	14,610	76	13,199	50
Summa Udgift	15,643	15	24,598	76

*

*

*

At Selskabets Virksomhed, som under Krigen var og endnu i nogle Aar efter dennes Ophor vedblev at være mærkeligen indskrænket, igien er forsøget, og at nyt Liv atter er vaakt i dets Forhandlinger, især fra Begyndelsen af det sidstforløbne Decennium, derom vidne blandt andet Selskabets Correspondence-Protocoller; som vise at de indkomne Sagers Antal var i 1817 ikkun 189, i 1818 derimod 321 og i 1827 602; fremdeles at Antallet paa de fra Selskabet expederede Breve var i 1817 95, i 1818 181 og i 1827 336.

Ligesom Selskabet ogsaa i dette Tidrum har været saa lykkeligt at modtage nye og udmærkede Beviser paa den allernaadigste Deeltagelse og hædrende Tillid, Landsfaderen, som Selskabets høie Beskytter, bestandigen værdiger dette

Samfund og dets Id, saaledes skylder det især deleshed Hans Majestæts Kongelige Gæmildhed, at det netop i et for Agerdyrkningen mindre gunstigt Tidspunct er blevet i Stand til at virke for sine Formaal med rigere Hjælpemidler. End nu stedse møder det desuden patriotifflindede Medborgeres redebodne Medvirkning i dets Bestræbelser for at fremme Fædrelandets Flor.

* * *

I Løbet af de sidste 10 Aar er ved det, ifølge Selskabets Love, foretagne aarlige Præsidentvalg den efter Tour fratrædende Præsident paa ny valgt, og Conferentsraad Orsted, Statsraad Collin og Kammerraad Drewsen ere saaledes vedblevne at være Selskabets Præsidenter.

* * *

I Selskabets Fjerdingaarsmøde den 29de Marts 1826 blev Copiist under de Deputerede for Finantserne J. C. Hald, som fra Begyndelsen af Aaret 1818 — da Professor i Botaniken J. W. Hornemann efter sit Dnske entledigedes fra sit Embede som Selskabets Secretair — havde besørget Forretningerne ved Selskabets Comptoir, udnævnt til denne Post.

I tidligere Udsigter over Selskabets Forhandlinger har været meddeelt Underretning om

(17*)

de senest tilkjendte Understøttelser og Præmier. Den sidste Beretning, som herom findes i landoekonomiske Tidender, er for Vinteren 1820-1821 (see 5te Bind's 1ste Hefte Pag. 48 ff.)

I det følgende Aar vare over Selskabets theoretiske Opgaver endeel Udarbejdelser indkomne; for følgende trende af disse blev givet Accessit: for en Afhandling om Friaegters Afkasselse 100 Rbd. Sedler; Forfatteren var Procurator Vilh. Marckmann i Svendborg; 60 Spec. for en Besvarelse af Spørgsmaalet: "Hvilke af vort Lands Producter kunne, efter Conjunctionerne, ansees for de fordeeligste, og hvorledes beforders Producternes fordeeligste Afsetning?" Forfatteren var Landvæsen's-Commissair Dalgas; og for en Afhandling om vore Huusflidsvarers Forædling til godt Kjøbmandsgods, 65 Rbd. r. Sølv; Forf. var Kammerjunker og Assessor Kawert. De to sidste Afhandlinger ere siden trykte i Etatsraad Collins Samlinger for Statistik og Historie.

I samme Aar (1821-1822) bleve for praktiske Foretagender følgende Understøttelser og Præmier tilkjendte:

Efternævnte 7 Gaardmænd, til planmæssig Drifts Indførelse, hver 60 Rbd. aarligen i 5 Aar:

Lars Pedersen i Lyndbye, Kjøbenhavns Amt.
Niels Larsen i Gundsøemagle, samme Amt.

Ole Pedersen i Holmstrup, Holbæk Amt.

Hans Pedersen i Tersløse, s. A.

Niels Sørensen i Knebel, Randers Amt.

Mads Christensen Gade i Fædam, Ringkjøbing Amt.

Søren Rasmussen i Haar, Aarhus Amt.

I samme Diemed blev bevilget 30 Rbd. aarligen i 5 Aar til Gaardmændene:

Niels Knudsen i Snertinge, Holbæk Amt, og

Jens Christensen i Boldum, Randers Amt, hvis Understøttelse, efter senere tilveiebragte Oplysninger, blev i Aaret 1824 forøget til 60 Rbd. aarl. i 5 Aar.

Desuden bevilgedes Sølieutenant, Obmb. Leutens 150 Rbd. aarl. i 4 Aar, ligeledes til hans Jorders planmæssige Drift.

Til Huuslodders hensigtsmæssigere Dyrling blev givet 40 Rbd. aarl. i 3 Aar til:

Skolelærer H. C. Uden i Bestersaabye, Kjøbenhavns Amt og

Niels Christensen Thorning i Hjerm Sogn, Ringkjøbing Amt;

endvidere 30 Rbd. aarlig i 3 Aar til:

Christen Madsen i Søllested ved Ålbens.

For Træplantning.

Fyrretyve Rigsbankdaler Sedler til Fæstebonde Christen Olsen i Kjøberup, Riislev Sogn Præstø Amt.

For planmæssig Drift.

Det 2det Bæger til Gaardsfæster Andreas Christophersen i Søllested Sogn ved Årsens.

3die Bæger til Gaardsfæster Mads Hansen i Kulepile, Simmersbølle Sogn paa Langeland.

Samme Præmie til Gaardmand Tørgen Hansen i Rjøbeløv, Hollands Nørre-Herred.

4de Bæger til Huusmand Rasmus Knudsen paa Slagstrup-Mark ved Slagelse.

Samme Præmie til Gaardsfæster Niels Jensen i Lammestrup, Borup Sogn, gl. Roeskilde Amt.

For Havebyrkning i Island.

3die Bæger til Bonden Sigurd Sigurdsen af Borger-Repp, Myre Spsel under Vester Amtet.

For adskillig Jordforbedring.

Det 3die Bæger til Gaardmand Niels Nielsen, Udflytter fra Sæbberup Bye, Løsning Sogn, Veile Amt, og

samme Præmie til hans Søn Bendt Nielsen.

Til et Almue-Laane-Bibliothek for Kjør og Hvetboe Herreder, Aalborg Amt, (efter Anmeldelse fra Cancellieraad, Herredsfoged Spies) blev givet Bøger til Værdie 25 Rbd.

For Huusflid.

Tredie Medaille i Guld til Frue Oberstinde Romeling i Nakstov.

Første Sølvmedaille til Vilhelmine Klind paa
Duemosegaard i Maarum Sogn, Cronborg District.

Tredie Sølvmedaille til Gaardmand Billum
Kasmussens Kone, Bobil Nielsdatter i Himme-
lev ved Koeskilde.

Samme Præmie

til Anne Gotfredsdatter i Allesøe, Odense Amt,
til Gaardmand Pors Jensens Kone, Mette
Nielsdatter i Taarnved, Tynderup Sogn, og
til Maren Jensdatter i Stabek, Uggerbye
Sogn, Hjørring Amt.

For Sælhundefangst.

Tyve Rigsbdlr. til Huusmand Hans Larsen
i Brøndbyevester, Kjøbenhavns Amt.

For anstillede Forsøg med forskjellige Bræn-
derie og Destilleer-Apparater, og som en Hjælp
til at fortsætte disse Forsøg udbetaltes Et Hun-
drede og Halvtredsfindstyve Rigsbankdaler til
Fabrikør Fr. Groening her af Staden. Han
havde isærdeleshed med megen Flid samlet og
med Tænksomhed benyttet de nyere Opdagelser
i Brænderiefaget. Om hans Apparater har han
i Trykken udgivet et Skrift med Kobber.

Med Hæder nævnes:

Boelsmand Jørgen Andersen i Weilbye ved
Middelfart; for Vieavl.

Jens Sønderup i Eged ved Corselike paa
Falster; for Havedyrkning.

Gaardsfæster Niels Mortensen i Grimstrup,
Hunsebye Sogn i Lolland; for Havedyrkning.
Skolelærer Peter Abildgaard Eihme i Rude,
Hads Herred, Aarhus Amt; for Jordforbedring.

(Vinteren 1822-1823.)

Da oekonomiske og tekniske Kundskaber ere af erkjendt Vigtighed for de erhvervende Stænder og da deres Udbredelse ogsaa kan skee ved egentlige Forelæsninger, saa bifaldt Selskabet en af Professor Zeise i Aaret 1820, efter dets Opfordring, indgiven Plan til et almeensfatteligt Cursus over den tekniske Chemie, med stadigt Hensyn paa Næringsveiene i Fædrenelandet. Dette Cursus begyndte han i Sommeren 1820, og det fortsattes i de 3 paafølgende Sommere. Da fri Udgang til disse Forelæsninger stod Enhver aaben, bleve de temmelig talrigt besøgte, især af saadanne Tilhørere, for hvem de nærmest vare bestemte. - Som Honorarium til Docenten udbetalte Selskabet ham 300 Rbd. for hvert af de 4 Aar 1820-1823.

*

*

*

Under 19de November 1822 modtog Selskabet allerhøieste Befaling, at nedlægge allerunderdanigst Betænkning (i Anledning af nogle Doversørigheders Forslag, ved Indsendelsen af de aarlige tabellariske Doversigter over Landvæsenets Tilstand) om hvad der kunde gøres til Korn-

rensningsmaskiners og forbedrede Agerdykningsredskabers Udbredelse og til Indførelse af Korn-tørrings-Indretninger til fælleds Afbenyttelse for visse Districter. I sin allerunderdanigste Betænkning herom, berørte Selskabet de i det Foregaaende (see 7de Bind's 1ste Hefte Pag. 121 ff.) omtalte vigtigste Hindringer for hine Maskiners og Redskabers Udbredelse, og dette gav blandt andet Anledning til, at Hans Majestæt Kongen, som allerede bemærket, ved allernaadigst Resolution af 24 April 1824 bevilgede Selskabet en Sum af 600 Rbd. aarlig i 4 Aar fra Fonden ad usus publicos til saadanne Redskabers Indkjøb og Uddeling, hvilket Bidrag, ifølge en Kongelig Resolution af 3 Jan. 1826, er blevet udbetalt Selskabet endvidere for de paafølgende 2 Aar. — Angaaende Korntørringen bemærkede Selskabet, "at denne, endnu mere end Kornrensningen, er Kjøbmandens Sag. Den meget simple og sikre Tørringsmaade paa Bagerovnen, ved en Overbygning, hvortil Korntørrings-Commissionen har udgivet en Veiledning, der er omsendt igjennem Cancelliet til alle Dyrigheder, *) finder, ifølge de indkomne Rapporter, lidet eller ingen Indgang. Vistnok er det, at den, hvor Bagerovnene ikke ere i Brug den ene Dag efter den anden, ei er saa fordeelagtig som i Kjøbenhavn,

*) Findes ogsaa i nye landoekonomiske Tidender 4de Bind's 3die Hefte, med Tegning og Beskrivelse af Ovnen.

hvor dette er Tilfældet. I en lang Række af Aar udsatte Selskabet Præmier for de Bondesbyer, som opførte fælles Koller og Tørreovne; ingen meldte sig. Man forandrede det til en ligefrem Pengehjælp, og man kom lige vidt. — Der gives andre simple Tørre-Indretninger, som fortjene anbefaling. Saaledes en af Proprietair Lutein paa Marienborg indført. *) — — Vil Regjeringen i denne nyttige Sag, som i saa mange andre, træde til, kunde det skee ved at lade opføre paa tre eller fire af de Den tilfaldne Godser, et Tørrehuus paa hvert, saaledes som det paa Møen. Derved vilde Opmærksomheden herfor blive vakt hos Andre i Omegnen.”

*

*

*

Det Kongelige General-Toldkammer og Commerce-Collegium forlangte Selskabets Betænkning om en fra Skolelærer Rasmussen i Åsens indkommen Ansøgning om nogle Aars Eneret paa Forfærdigelsen af en ved ham opfunden Kornrensningssmaskine, og da det var Selskabet bekjendt, at denne Maskine var anskaffet ved det Kongelige Korntørrings-Magazin her i Staden, indhentedede man fra sammes Inspecteur, Hr. Etangerup, en Beretning om dens Brugbarhed, ifølge hvilken Kornet vel maa gaae trende Gange igjennem Maskinen for at renses til samme Fuld-

*) Bestreven i disse Tidender, 5te Bind 2det Hefte.

Kommenhed som ved at gaae een Gang igiennem den Winstruppe; men da Prisen paa Rasmussens Maskine er meget billig (20 til 30 Rbd.), denne tillige er nem at transportere og kun indtager liben Plads, altsaa kan bruges i smaae Localer, antog Selskabet at den fortjente at blive udbredt, og anbefalede derfor saa meget hellere bemeldte Ansøgning.

*

*

*

Et af Selskabets Medlemmer meddeelte Resultatet af nogle af ham anstillede ret heldige Forsøg med at tørre Korn ved Raskelovnsvarme, paa et dertil indrettet Apparat (med bevægelige Flagger eller Hylber, hvorpaa Kornet lægges) hvoraf Model indsendtes. — Uagtet man maatte indrømme, at Sædens Forædling kan, skjøndt langsomt, opnaaes ved denne Tørremethode, tvivlede Selskabet dog paa, at den vil blive almindeligen anvendt; thi Folk udenfor Bøndestanden ville neppe underkaste sig de med Korntørring i Bærelser forbundne Ulemper; og i Bønderstuer hersker som oftest et for Sundheden fordærveligt Svinerie, og denne Maade at tørre Kornet paa vilde sandsynligviis bidrage til at gjøre Dpholdet deri end skadeligere for Helbredet. Desuden vilde Kornet ofte blive udsat for Ureenligheder fra de Smaakreaturer, som sædvanligen taales i Bønderstuer.

*

*

*

I Anledning af adskillige til Selskabet indløbne Beretninger om den endnu temmelig giængse Ufred paa Markerne, tilskrev Selskabet det Kongelige Rentekammer under 10 Junii 1823 saaledes som følger:

"Fra mange Steder høres Klager over de Forfølgelser, som den Landmand er udsat for, der ikke vil finde sig i den sædvanlige Markufred, men paaستاaer den Fred, som Anordningerne hjemle ham Ret til at fordre. Det er næsten utroeligt, hvor vidt Ondskab og Raadhed drives mod den Mand, som, fordi han indseer sit eget Vel og vil have uforstyrret Benyttelse af sin Lod, ikke følger den gamle Glendrian. Ofte har Selskabet af modtagne Beretninger fra Provindserne erfaret, hvilke Ulemper der tilføies en saadan Landmand; saaledes f. Ex. forstyrres han i sin natlige Roe ved faade Menneskers Sang og Støi udenfor hans Bopæl, og ei sjeldent ødelægges om Natten af disse hans Sæd paa Marken; hans Plove og andre Redskaber sønderslaaes, o. desl.

Hvormeget en saadan Forfølgelsesaaand bidrager til at standse Agerdyrkingens Fremskridt og at quæle al Sands for et bedre Agerbrug, er indlysende. Det vilde derfor unægteligt være til sandt Gavn, om dette Onde søgtes hæmmet ved Regeringens kraftige Medvirkning.

I denne Henseende var det uidentvivel henfigtsmæssigt, om Communerne gjordes ansvarlige for den Skade, som tilføies enkelt Mand paa hans Ager, derved, at Erstatningen derfor repareredes paa Sognet eller Byen, naar Gjerningsmanden ei kunde udfindes. En Bestemmelse, som denne, vilde være i Analogie med det, som Forordningen af 29de October 1794 i dens 23 §. fastsætter angaaende Brud paa Hegn, at nemlig $\frac{2}{3}$ af Skaden skal erstattes af Sognet, forsaavidt Gjerningsmanden ei opdages. At sikkre den Agerbruger, der attraaer Fred, mod Ødelæggelse af Afgrøderne paa Marken, ligesaavel som mod den Skade, der tilføies paa hans Hegn, synes at være billigt og naturligt.

Erfaringen har lært, at Dvøget ei lider, men tvertimod vinder ved at være i Huus om Natten; fra denne Side kan altsaa ingen Banfelighed møde ved at paalægge Communen at erstatte enkelt Mand's Tab ved Ufred, hvilket isvrigt nok oftere forvoldes af skadefro Menneſter end af Kreaturerne.

Det er vel sandt, at en uskyldig Mand vilde, naar en saadan Indretning fandt Sted, komme til at lide for Andres Brøde. Men det, som hvert Lem af en Commune kunde tilpligtes at udrede af Erstatningen, blev i alt Fald ikke ødelæggende for Nogen. Desuden vilde Ufreden rimeligviis snart ophøre, naar det blev Enhvers Interesse at vaage over Markfredens Opretholdelse, og den, der nu af Frygt for at paadrage sig sine Naboers Fjendſkab,

eller af andre Aarsager, holder sig tilbage, vilde medvirke dertil, saasnart blot Skindet af, ikke at ville betale for Andre, undskyldte hans Fremgangsmaade hos dem, der, af Forkjærlighed for gammel Slendrian, gjerne fremturede i Ufreden. Overalt er denne saa rodfæstet et Onde, at den kun ved de kraftigste Forholdsregler kan hæves, og vist er det, at saalænge dette ikke skeer, kan et godt Agerbrug umuligen bestaae eller udbredes.

Selskabet anseer Sagen af den Bigtighed, at det har fundet sig forpligtet til, at henstille Foresktaaende til det Kongelige Rentekammers Overveielse og at anbefale til Sammes Omhu, at udvirke de Bestemmelser, som maatte findes passende til Dets medets Opnaaelse."

*

*

*

I Sommeren 1822 indgav daværende Eier af Meilgaard ved Grenaae, Kammerraad Lassen, et Forslag om, at fattige Beboere i sande de Egne, som have Mangel paa Enge, burde understøttes til at indføre Kartoffels og Spergeldyrkning. Da Tilveiebringelsen af det tilstrækkelige Foder er en af de væsentligste Betingelser for et godt Agerbrug, maatte Selskabet erkjende Gavnligheden af ethvert passende Middel til at fremme Foderavl. I hvorvel det her foreslaaede isærdeleshed var at anbefale til Agerbrugets Ophjælpning i Jyllands Sandegne, vilde Selskabets Eone dog ikke tillade det at anvende

noget Betydeligt til det foreslaaede Niemedes Dynaaelse i dets hele Omfang. Hvad Selskabet for det første formaaede at virke i den Henseende maatte indskrænke sig til at komme en enkelt Egn til Hjælp, hvorfor det, paa hiint Forslag, besluttede at udbetale Kammerraad Lassen en Sum af 100 Rbd. for af ham at anvendes til Indkjøb af Kartofler og Spergelsfrø til gratis Uddeling blandt de fattigste Bønder i Omegnen af Meilgaard, hvor der gives en stor Deel skarpe Sandjorder. Af det fra ham senere indsendte Regnskab erfarede, at det for disse Penge anskaffede Parti Kartofler og Spergelsfrø uddeelttes blandt 23 Bønder i Nørre-Herred, som ikke tilforn havde besluttet sig paa Dyrkning deraf.

* * *

Paa et i Begyndelsen af Aaret 1823 indgivet Andragende fra Pastor D. D. Lütken, paa den Tid Sognepræst til Norup paa Sletten i Fyen, blev ham fra Selskabet udbetalt en Sum af 100 Rbd. til Indkjøb af Hør og Blaar for hans Sognefolk, der, ligesom denne Egn's øvrige Beboere, hæderligen udmærke sig ved deres Huusflid, men hvilken truedes med at gaae i Staa formedelst Mangel paa raa Material, en Folge af Hørens totale Misvært i nogle Aaringer, hvorved Egnens Almue, for hvem Lærreders Tilvirkning er en vigtig Erhvervsgreen, var sat meget tilbage. Summen, hvormed en

deel fattige Familier i Norup Sogn bleve hjulpe, tilbagebetaltes Selskabet i det følgende Aar efterat de paa Markederne havde affat de af den dem betroede Hør forarbejdede Lærreder.

* * *

Fra Provst J. Arnesen i Arnæs Syssel i Island var indløbet Skrivelse, hvori han udviklede de Besværligheder, som formedelst locale Omstændigheder og Mangel paa hensigtsmæssigt Kjøretøi vare forbundne med at faae transporteret de Stene, som anvendes til Bygninger der paa Landet. Efterat Selskabet havde brevverlet med ham og andre Stedkyndige angaaende de meest passende Midler til at lette denne Transport, maatte man ansee det for gavnligt at en Steenvogn dertil benyttedes, og foreløbigen stillede Provst Arnesen en Model af det Slags Steenvogne, der med Held var benyttet her; men da der i Island ingen Haandværkere gaves, som kunde eftergjøre den, lod Selskabet senere forfærdige og affende til Provsten en fuldstændig Steenvogn tilligemed Seletøi til en Hest. Han indberettede Aaret derpaa, at denne Vogn var prøvet og befunden at svare ganske til Hensigten. — Ved denne Leilighed troede Selskabet isvrigt at burde gjøre opmærksom paa de heldige Forsøg, som i Danmark vare foretagne med at opføre Bygninger deels af stampet Jord (Misee), deels af Leer og Straa (saakaldte Weller-

wånbe). Man tilstillede derfor saavel ham som Selskabets Medlem, Amtmand Thorsteinson i Islands Bester-Amt, Anviisninger til disse Bygningsmaader og henstillede om de ikke maatte være at anbefale for Island. Fra Sidstnævnte modtog Selskabet i den Anledning en Skrivelse, som, da den indeholder interessante Noticer om den der brugelige Bygningsmaade, meddeles her i Udtog:

”I Almindelighed lægges ei nogen egentlig Grund under de islandske Huse, men de opbygges, enten paa en af Naturen dannet Forhøining, hvilket er det Sædvanligste, eller paa den flade Grund. Dog iagttages, især ved Huse af det større Slags, at Stene blive nedlagte under Hjørnerne, ligesom og under de Stolper i Huset indvendigen, paa hvilke Vielker og Sparrer hvile. Væggene opføres af Jord og Steen, enten lagviis, især i den nederste Deel af Væggen, eller blot af Jord, fornemmeligen i Væggens øverste Deel. I Henseende til Valget af Steen, pleier man ei at være kræsen, men tager gjerne af det Slags, som Naturen frembyder i Nærheden af selve Byggestedet. Til Væggens udvendige Deel opstikkes Jordstøben med Rødder. Græsstøben lader man vende udad, men Rødderne indad; indvendigen bruges, enten friske af Jorden opstufne Stykker (dog fratages Græsset og Roden) eller gamle, tørre og seie Jordstykker; men Væggens midterste Deel opfyldes med tør

7de Bind 2det Hefte. (18)

Muld, som derefter enten nedtrædes eller nedstampes af de Mænd, som udføre Bygningsarbeidet. Bæggene pleie at være henimod 4 Alen tykke nedenfor, men gøres smallere, henimod 2 Alen, eller derunder, i den øverste Deel. Høiden er sædvanligen paa Huse til Beboelse henimod $3\frac{1}{2}$ Alen, hvilket, naar Bæggen har staaet i nogen Tid og sunket, giver beholdne omtrent 3 Alen. Naar Bæggen sættes, lader man Hullet deri staae aabne, for siden at anbringe Vinduer. Det er aldeles ubestemt, hvormeget en enkelt Mand kan sætte af en saadan Bæg om Dagen, da det er afhængigt af selve Materialet og Stedet, hvorfra det skal tages. Naar Bæggene ere færdige, sættes Stolper, Bjelker og Sparrer af Tømmer, som Leilighed er til. Dernæst lægges, meer eller mindre tæt sammen, Stumper og Stykker af Bræder, paa de Lægter, som nagles fast til Sparrerne. Ovenpaa dette lægges atter lidt Lyng, Kratriis, eller paa sine Steder tynde flade Stene og dernæst et dobbelt eller flerdobbelt Lag af Grønsvær. Mellemlaget har til Hensigt, at beskytte Tømmeret for Fugtighed og Forraadnelse. Tagstjægget falder ei udenfor Bæggen, men noget indenfor sammes yderste Kant, for at Lasten af Taget, naar dette synker, kan falde paa selve Bæggen. Forgavlen af Huset pleier at være af Tømmer.

Dersom Bæggene, fra Begyndelsen af, ere godt satte, kunne de staae længe, endog over 20 Aar.

Men er Grunden ei fast, Hjørnerne ei godt afbundne med Grønsvær, eller dette af en løs og sandagtig Bestaaffenhed, Mulden slet nedtraadt i Bæggens midterste Deel, eller Bæggen er altfor tynd, varer det ei længe, førend Luft og Storm opløse den, Vand og Frost sprænge den, saa Bygningen maa nedtages og atter opsættes. De heftige Storme og den øsende Regn, som regjere hist og her, især i Fjeldegnene, kan ligeledes have en stor Indflydelse paa endog vel opførte Huses længere eller kortere Varighed. Taget maa for det meste aarligen eftersees og forbedres, hvis det skal vedblive at være draabefrit. Vinduerne pleie at være ikkun smaae og meget faa. Hos de Fattige ere de ei engang med Glasruder, men overtrukne med fine Hude af Creaturer, der vel give temmelig Lysning, men ei ere varige, eller kan holdes rene. Da Bæggene, som ovenfor beskrevet, ere tykke, den udvendige Vindueskarm altsaa bliver lang og pleier at være smal, er den Lysning, som falder ind i Huset saare liden. Det Indre af Huset er hos de Fleste slet ikke panelet, undtagen maastee enten en liden Deel af Loftet ovenpaa, eller et lille Bærelse underneden, som tjener til Opholdssted for Husbonden med Familie og til Gæstestue. De sorte Jordsvægge bidrage meget til det Mørke og den Traurighed, som indvendigen i de islandske Huse ere saa affstikkende mod deres grønne Udseende om Sommeren. 1

Ved Søfanten, hvor Almuen overhoved er fattigere, end i Oplandet, staldes undertiden Køer og Heste underneden det Loft, hvorpaa Folkene sove og opholde sig. Men i Oplandet er dette Slags Svinerie meget sjældent, undtagen maastee i en eller anden enkelt Egn, hvor det endnu er en af de fordærvelige, gamle Skikke.

Denne Beskrivelse er efter hvad man i Almindelighed seer i Bondestanden. Enkelte Bønder have det Noget bedre, og hos formuende Embedsmænd findes ei sjelden 1 à 2 Stuer, som enten ere taalelige, eller ret gode.

Den islandfke Bygningsmaade er over 800 Aar gammel, thi den har fundet Sted siden Island blev bebygget. Den hidrører fra Landets oprindelige Mangel paa Tømmer. De Nordmænd, som først bosatte sig her, vare i deres Fædreland vant til en anden Bygningsmaade, men maatte snart forandre den. I forrige Tid, da Landet paa mange Steder havde Birkeskov til Gavntømmer, og Samfærdselen med Norge var levende, have Husene unægteligen været større og sandsynligviis bedre indrettede, end de i den senere Tid ere blevne det. Det er indlysende, at det, der nu fornemmeligen henføres til ved den islandfke Bygningsmaade, er Besparelse paa Tømmer og Beskyttelse mod Regn og Kulde.

Mørke og Fugtighed ere Hovedhyder ved alle islandfke Huse, opførte paa ordinair Maade. Aars-

sagen hertil ligger i selve Bygningsmaterialet. Jord og Steen i Bæggene og Taget afgive uophørligen en fiølig Fugtighed ind i Huset. Naar disse Dunster forenes med den naturlige Varme af Mennesker og paa sine Steder af Creaturer, i et snævert Rum, er det begribeligt, at Luften i et islandsk Huus ei kan være sund og at den maa angribe dem, som ei ere vant dertil. Men Vanen gjør ogsaa dette taaleligt og godt. Varmen, som for Bønderne er en Hovedsag, kan i disse Huse blive meget betydelig og undertiden næsten utaalelig. Det Øvrige er for Almuens Sandser en Bisag.

I Fisker-Distrikterne er det ei sjældent at see Mennesker af et blegt og gustent Udseende. Rigtig nok kan dette for endeel hidrøre fra den ofte ureenlige og ei meget nærende Fiskepise, men vel og tildeels fra de usunde og fugtige Baaninger. I Oplandet, hvor Husene ere forholdsmæssigen bedre, Reenligheden ogsaa, som en Følge af den daglige Haandtering, noget større, have Folkene i det Hele et sundere og raslere Udseende. At dette ei allene skyldes den nærende Føde af Dyreriget, men den sundere Luft i Husene, det troer jeg er utvivlsomt. Smidlertid ere Snat og andre Hudsygdomme saa almindelige her i Landet, at næsten Ingen værdiger dem Opmærksomhed. Uden at være Sagkyndig, troer jeg det hidrører for en stor Deel fra den forædvede Luft i Husene, uden at jeg dog vil nægte, at dette Slags Sygdomme ogsaa kan finde Næring

i Mangel paa Reenlighed og i den fugtige, udvendige Atmosphære.

Med Kaffelovne kunde man virket noget imod Fugtigheden i de islandske Huse, men neppe vilde den derved aldeles forebygges, med mindre man holdt dem næsten bestandigen opvarmede. Det islandske Clima, skjøndt i sig selv sundt for Mennesker af en nogenlunde stærk Constitution, er dog, især ved Søantem, meget fugtigt. Jeg troer det kan antages, at Regn, Sne og Frost regjere her over $\frac{2}{3}$ af Aaret. Paa mange Steder har Jordbunden ogsaa den Egenkab, at den afgiver Vand i Mængde, trækker det til sig og opbevarer det. I Grunden under Husene findes undertiden fine Aarsrer, eller ligesom Kildevæld, hvoraf Vandet bliver ved at opvælde. Det er ei vanskeligt at indsee Aarsagen hertil, naar man betragter Landets elementaire Beskaffenhed, som det er udenfor mit Formaal denne gang videre at berøre. Kaffelovne, om end Fattigdom ei hindrede Almuen fra at kjøbe dem, kunne desuden aldrig blive meget udbredte i Island; thi paa mange Steder mangler Løv til Brændsel, der ved intet Surrogat i Landet kan erstattes.

Bygninger enten af Pisé eller Leer vilde i Island blive meget nyttige; men under den dobbelte Betingelse, at de kunne indrettes ligesaa lune og med en saa liden Bekostning, i Henseende til Tømmer, som de nu brugelige islandske. Varne

og Besparelse paa Sommer ere ved et Huus her i Landet saa aldeles væsentlige Egenheder, at alle andre Hensyn, saasom paa Smukhed og Bequemmelighed, ja endog paa Sundhed, maa underordnes dem. Varmen er, efter Landets nordlige Beliggenhed og øvrige climatiske Beskaffenhed, en yderst paa-
trængende Fornødenhed; men Sommer maa spares, fordi det enten aldeles ikke er at faae, eller Ingen kan bestaae ved at bygge deraf." — Efter Amtmand Thorstensons Formening vilde iøvrigt Bygninger af Leer være mere at anbefale for Island end de af Pise.

* * *

Præsten Einarsen til Thingvalle i Islands Sønder-Amt havde i et til Selskabet indsendt Andragende omtalt den Fordeel, som Islænderne vilde have af at tæmme Rensdyrene, hvilke i Mængde findes i Landet, især i hans Naboe-
laug, og derhos foreslaaet at Selskabet burde medvirke til denne Sag. Efter herom at have raad-
ført sig med Sagkyndige, tilskrev Selskabet Stift-
amtmand Moltke, under 22de April 1823, saaledes:

"Forflagets Udførelse maa Selskabet ansee for saare gavnlig, men troer at den vil medføre store Vanskeligheder, da Dyrene ere særdeles vilde og søge ei fra Fjeldene ned i Boigden, undtagen i den haardeste Vintertid, naar de lide Sult og ere afkræftede; men endogsaa da er det ei let at fange dem, og de vilke igjen ved første Leilighed

løbe op paa Fjeldene. Desuden er det uvist, om de kunne fodres med Høe, hvilket i det mindste ei skal være Brug i Norge, og at lade dem oppasse medens de paa Fjeldene søge Føden, tillader det barske Clima ikke. Omstændighederne ere i denne Henseende anderledes i Island end i Norge, hvor Lapperne tildeels fra Fødselen af vænnes til at føre et omvankende Liv og have særegne Hjælpemidler til Dyrenes Oppasning og Pleie.

Imidlertid troer man dog, at Sagens Bigtighed fordrer, at man bør forsøge hvad der kan udrettes. I Anledning af Præsten Einarsens Tilbud, at ville medvirke til dette Anliggendes Fremme, maa Selskabet derfor tjenstligst anmode Hr. Stiftamtmanden om at tilkjendegive ham, at det skulde glæde Selskabet, om han vilde gjøre Forsøg paa at tæmme de vilde Densdyr, saaledes som Sted og Omstændigheder tillade det, efterat han havde overlagt med Stedets Selskabsmand saavel som med andre af de kyndigste Mænd i Egnen, hvorledes Planen først i det Smaa kunde udføres, for at erfare om Conjunctionerne begunstige den saaledes, at den, udført i det Store, kunde blive gavnbringende. Naar han derpaa meddeler sin Beretning om Udfaldet af Forsøgene, vil Selskabet vise sin Erkjendtlighed mod ham og Enhver, som ved Sagens Befordring have udviist fortrinlig Virksomhed, isærdeleshed naar det kan skjønnes, at deres Bestræbelser fortsættes og give Anledning til at haabe vedvarende Fordele.

Det bemærkes isøvrigt, at der i det islandske Literatur-Selskabs Skrifters 8de Bind findes en Afhandling paa Islandsk om at tømme og behandle Rensdyr, hvilken Anviisning blev udgivet i Aaret 1788, i Anledning af de forhen i Landet indførte Rensdyr."

*

*

*

I Island gives ingen egentlige Valkemøller, men de mange uldne Løier, som der forfærdiges, og hvoraf en stor Deel gaaer i Handelen, vales paa en saare ufuldkommen Maade, i det de, tilbørligen gjennevædede, enten blot trykkes med Hænderne eller trædes med Fødderne. Paa Anmodning fra daværende Provst i Rangsvalle Syssel, nu Biskop S. Johnsen, sendte Selskabet ham derfor en Model til en Valkemølle, af den Indretning, som ansaaes tjenligst for Island. Senere underrettedes Selskabet om, at tvende Bønder under Vefjeldene i Sønder-Amtet vare i Begreb med at indrette en Valkemølle; de Dele deraf, som de ikke der kunde faae forfærdigede, saasom Jernaxelen til Møllehjulet, bleve dem, paa deres Begjering, sendte fra Selskabet.

*

*

*

Ingen af de i 1822:1823 indkomne Afhandlinger fandtes at egne sig til at belønnes. For

praktiske Foretagender blev berimod tilstaaet følgende Understøttelser og Præmier:

Til planmæssig Drifts Indførelse.

Trefindstuyve Rigsbankdaler aarlig i 5 Aar til enhver af efternævnte Gaardbrugere:

Anders Andersen i Sengeløse, Kjøbenhavns Amt.

Anders Larsen i Drølev, Holbøks Amt.

Anders Jensen i Dnsved, Frederiksborg Amt.

Poul Jensen i Todborg, Randers Amt.

Søren Nielsen i Teberg, samme Amt.

C. N. Lindberg paa Dyemos i Tjernved Sogn, Ribe Amt.

Et Hundrede Rigsbdlr. aarlig i 3 Aar til: Forpagter Diechmann, som Eier af en Bondegård i Follerup Bye, Veile Amt.

Halvtredsfindstuyve Rigsbankdaler aarlig i 3 Aar til:

Selveier H. C. Hansen paa Vandløse Mark, Kjøbenhavns Amt.

Parcellist Chr. Bjerring i Dvarmløse, Holbøks Amt.

Selveier Anders Mortensen i Kraiberg, Randers Amt.

For Faarefoldes Opførelse paa Færøerne:

Halvofferdsfindstuyve Rigsbankdaler til Leilending Joen Danielsen af Waag.

Samme Præmie til Leilendingene Zacharias Heinesen, Joen Guttesen og Heine Jensen af Bøe Kirkesogn i Waagoe Præstegjeld.

Samme Præmie til Pastor Gade i Thors-
havn.

For planmæssig Drift.

Det 3die Søløbæger til Fæstegaardmand
Ole Justesen af Seddinge under Baroniet Sø-
nderkarle i Holland.

Samme Præmie til Boelsmand Lars Jør-
gensen af Galslunde i Barløse Sogn under Baag
Herred i Fyen.

Samme Præmie til Gaardsæster Henning
Henriksen i Høiberg, Rjøng Sogn, samme Herred.

Samme Præmie til Gaardsæster Hans Lar-
sen af Bisvængegaard, Gjorslev Sogn, Præstøe
Amt.

50 Rbd. til Selveier J. D. Skovgaard i
Lundforlund Sogn, Sorø Amt.

For adskillig Jordforbedring.

Det 3die Bæger til Selveier Mads Dals-
gaard af Hørup Sogn, Lybsgaard Herred, Vi-
borg Amt.

Det 4de Bæger til Gaardmand Anders An-
dersen i Østrup Bye, Saltum Sogn, Hjørring
Amt.

En bayleiff Svingplov og en Hypeplov
bleve skjænkede Grosferer K. Isfjord i Estesfjords
Kjøbstad i Island.

For Træplantning.

Det 3die Bæger til Møller og Obmd. Hans
Wulff i Rebel Mølle ved Kolding.

Tyve Rigsbankdaler til Gaardmand Hans Nielsen og Søn Christopher Hansen af Herlumagle, Præstø Amt.

For Humleanlæg.

Det 5te Bæger til Gartner Eriksen paa Hegnsholt i Grønholt Sogn, Frederiksborg Amt.

Tyve Rigsbankdaler til Huusmand Knud Nielsen af Steenstrup, Svendborg Amt.

For betydelig Biavl.

Fem og Tyve Rigsbankdaler til Skolelærer Wagtmann i Sengeløse, Kjøbenhavns Amt.

Til et Almue-Laane-Bibliothek, oprettet af Hr. Pastor, Ridder Møller, for Bierbye Sogn paa Thorseng, blev skjænket Bøger til Værdie 25 Rbd.

For Huuslid.

Tredie Sølvmedaille til Krigsassefor og Postfører Braes's Kone i Colbing.

Afdøde Byefoged Fries's Datter, Karen Hele-
ne, i Bogense, foræredes en Spinderok.

Ti Rigsbankdaler blev givet Cathrine Moun-
nick i Balbye.

Et lignende Beløb erholdt Enken Anne Re-
gine Bolmeister her af Staden.

For adskillig Industrie.

Det 4de Bæger til Skolelærer H. Rasmus-
sen i Ussens som Stifter af en saakaldet Haand-
gjerningskole for Byens Almue-Ungdom.

Samme Præmie til Kleinsmedsvend Ras.

mus Nielsen af Corfelike paa Falster for Forsærdigelse af gode Fabrik-Hegler.

6te Bæger til Smedesvend Svend Svendsen af Helsingør for ualmindelig Duelighed i hans Haandværk.

Tyve Rigsbankdaler til Bonden John Erlandsen af Gaarden Klett i Borgessjords Sysfel i Island, for Forsærdigelse af Spinderokke, m.v.

Med Hæder nævnes:

Skibscapitain A. E. Brylle i Stige ved Odense, for Indretning af en Sæ-Badeanstalt for Indvaanerne i Odense.

Rjobmand Jens Hjorth i Allinge paa Bornholm, for adskillig Vindskibelighed.

*

*

*

(1823 : 1824).

I de Egne af Landet, hvor Havedyrkning og Træfrugtaavl er udbredt, har det i mange Aar været Skik, blandt andet at tillave Most af Æbler og Pærer; men denne Forædling stod dog langt tilbage især med Hensyn til Opgaven at tilvirke af disse indenlandste Frugter, en velsmagende, og for Sundheden uskadelig Drik, hvilken da hellere maatte benyttes, end den fremmede, ofte forfalskede, og altid kostbarere Wiin, som faaes paa de fleste Gjæstgiversteder i Provindserne, ikke at tale om anden Spiritus, hvormed den simplere Klasse tager til Talle. Det fandtes derfor ønskeligt at bringe Fabrika-

tionen af indenlandsk Frugtviin til større Fuldkommenhed, ved et Forsøg, anstillet nogenlunde i det Store efter kemiske Grundsætninger. Selskabet lod derfor under Etatsraad, Professor Drsteds Veiledning et Forsøg foretage af Brændeviinsbrænder, Obmd. Brøndum med Tilberedning af omtrent 1450 Potter Vbleviin. Efterat Cyderen havde henligget paa Fade i 3½ Aar, blev den største Deel deraf aftappet paa Flasker og, ved Kundgjørelse i Aviserne, tilbuden til Salg, for at de, der interesserede sig for Foretagendet, kunde erholde Prøver af denne indenlandske Frugtviin, hvis Beskaffenhed vidne om Forsøgets heldige Udfald. En af Hr. Brøndum derpaa forfattet kort Anviisning til at tilberede Vbleviin bekostede Selskabet siden udgivet i Trykken. — Endskjøndt de Presser, som til denne Tilberedning behøves, ingenlunde ere kostbare, havde man dog Grund til at troe, at Mangel af dem var paa adskillige Steder Aarsag til, at mange Træfrugter ikke bleve benyttede paa den fordeeltige Maade, som hiin Anviisning omhandler. Selskabet lod derfor nogle saadanne Presser forfærdige til Brug for dem, som maatte ønske at erholde dem tillands.

*

*

*

I October Maaned 1823 indløb Efterretning om Drettelsen af et landoekonomisk Selskab

for Weile Amt, og om dette ny Samsunds Formaal: at bidrage til Agerbrugets størst mulige Fuldkommenhed, blandt andet ved at understøtte driftige Bønder til at indføre forbedret Sædskifte, ved at opmuntre til de vigtigste Huusdyrs Forædling, til Høraavl og Huusflid; ved Præmiepløininger at faae indført god Pløining med Toheste-Pløve; o. s. v.

Landhuusholdningssekskabet bevidnede Amtmand Treschow, som det ny Amtsekskabs daværende Præsident, sin Tak for denne Meddelelse, med Ønske, at dette Samsund maatte see sine almeennyttige Bestræbelser lønede med al muligt Held, og med Forsikkring at Landhuusholdningssekskabet vil benytte enhver Leilighed, der maatte frembyde sig til at yde Weile Amtsekskab den Bistand, det formaær.

*

*

*

Kammerherre, Grev Holstein indsendte en af Selskabet for Industrie og Huusflid paa Holsteinborg i Trykken udgiven Veiledning i Agerdyrking for Holsteinborg Grevskabs Bønder. Da dette Skrift i det Hele fandtes svarende til Diemedet, tilkjendegav Selskabet Hr. Greven, ved at takke ham for Bogens Indsendelse, sit Haab om, at det, i Forbindelse med hans utrættelige Bestræbelser for Agerdyrknings og Vindstibeligheds Fremme paa hans Gods, vil stifte

Gavn, især naar Bogen bliver, efter Bestemmelsen, foredraget og forklaret for Almue=Ungdommen.

*

*

*

I Møde den 7de April 1824 fandt Selskabet sig foranlediget til at vedtage: at naar nogen af dets Medlemmer maatte tilbyde sig at ville, efter foregaaende Tillysning i Aviserne, forelæse nogen Udarbeidelse i et af Selskabets Møder, burde det først ved en Committee (almindeligviis Selskabets Skrift=Commission) afgjøres om en saadan Afhandling egnede sig til at oplæses.

*

*

*

Følgende Understøttelser og Præmier tilkjendtes i Vinteren 1823-1824.

Til planmæssig Drifts Indførelse.

Tresindstyve Rigsbankdaler aarlig i 5 Aar til Gaardmand Niels Jensen af Brøndbyvester, Kjøbenhavns Amt.

Fyrretyve Rigsbankdaler aarlig i 5 Aar til hver af Esternævnte:

Gaardmand Rasmus Hansen i Paarup, Frederiksborg Amt.

Gaardmand Niels Jensen i Herløv, Nøragergaards Gods, Holbeks Amt.

Gaardmand Otto Hansen af Dannemare Sogn
i Lolland.

Skolelærer Carsten Larsen i Vesterboe i Lolland.

Tredive Rigsbankdaler aarlig i 5 Aar til
enhver af Esternævnte:

Skolelærer C. Rasmussen i Svinninge, Holbeks
Amt.

Parcellist Rasmus Hansen af Beierholm i Dle-
rup Sogn, Svendborg Amt.

Gaardmand Poul Jensen Balle i Spørring,
Aarhuus Amt.

Gaardmand Rasmus Christensen i Granslev, Bi-
borg Amt.

Gaardmand Jørgen Andersen i Sønderbye, Glud
Sogn, Veile Amt. — Da Selskabet senere
erfarede, at denne Mand havde afvejet fra
den ham foreskrevne Driftsplan, blev Resten af
den ham tiltænkte Understøttelse, der kun for
de første to Aar var udbetalt ham, inddraget.

Paa et Forslag fra Kammerraad, Amtsfor-
valter Pih i Hirschholm besluttede Selskabet at
anvende en Sum af 40 Rbd. aarlig i 5 Aar for
at sætte nogle af de mange paa Karleboe Over-
drev boende Huusmænd i Stand til, ved forbe-
drede Agerdyrkningsredskabers Anskaffelse, at dyrke
deres smaae Lodder med deres Køer og i det
Hele paa en hensigtsmæssigere Maade end hidtil.
Til Hr. Kammerraaden overdroges det at ud-
7de Bindes 2det Hefte.

vælge de Mænd, der fortrinligen burde komme i Betragtning til at nyde denne Hjælp, med hvis Anvendelse han paatog sig Tilsynet. — Til Hæfelsesknives Anskaffelse for nogle af disse Huusmænd udbetalte Selskabet desuden 20 Rbd. for eengang.

Amtmanden for Islands Nord- og Øster-Amt, Hr. G. Johnson bevilgedes 100 Rbd. til Indkjøb af nogle Agerdyrkningsredskaber, som han ønskede at benytte ved Forsøg med Ager- og Havedyrkning i Island.

For Sommerstaldføddring.

Den 2den Medaille i Guld til Gaardfæster Mads Nielsen af Vedskølle, Tjærebye Sogn, Sorø Amt.

Til Træplantning paa indhegnede Lodder, følgende Understøttelse, fordeelt paa 4 Aar:

Sognefoged Niels Nielsen af Durrø, Frederiksborg Amt, 250 Rbd. til en Plantning paa 3 Lønder Land.

Arvesæster G. P. Dilling i Schibye Sogn, Frederiksborg Amt, blev til en Plantning paa 2½ Lønde Land lovet 210 Rbd., hvoraf kun for det første Aar er udbetalt 63 Rbd., da man siden ingen Efterretning har modtaget om Anlæggets Fremgang.

Uhrmager og Fæstehuusmand Johan Christian Hoffmann i Sæbye, gl. Roeskilde Amt,

til en Plantning paa 1 Tønde 3 Skpr. Land,
120 Rigsbankdaler.

Gaardmand David Petersen i Hjelmsoelille,
Præstøe Amt, til en Plantning paa 5 Skjepper
Land, 60 Rbd., hvoraf dog kun er udbetalt 42
Rbd., da man senere erfarede at Anlægget ikke
vedligeholdtes.

For adskillig Jordforbedring,
i Danmark:

Tredie Bæger til Gaardfæster Jens Chris-
tensen i Løitved, Sæbne Sogn, Holbeks Amt.

Fjerde Bæger til Gaardfæster Hans Larsen
i Bulbroe, Hørslunde Sogn i Lolland.

paa Island:

Første Bæger til Proprietair Bjørn Gott-
skalksen paa Gaarden Hrapssøe i Dale Syssel.

Tredie Bæger til Provst John Gislesen,
Sognepræst til Hvams Kald i samme Syssel.

Femte Bæger til Kystyrer Gudmund John-
sen i Thorsbergstødum, samme Syssel.

For Dyrkning af kunstige Græsarter.

Et Hundrede Rigsbankdaler til Justitsraad
Fjellstrup, Eier af Sindinggaard i Hammerum
Herred, Ringkjøbing Amt.

Halvtredssindstyve Rigsbankdaler til Jord-
bruger Peter Olsen paa Sleggerup Mark i Na-
gerup Sogn, gl. Roeskilde Amt.

For Havedyrkning.

Fjerde Bæger til Enken Birgitte Ugerschou

paa Lofstrup Mark i Ulmind Sogn, Viborg Amt.

Tyve Rigsbaler til Huusmand Hans Hanssen Kudst i Lunde, Svendborg Amt.

For Tillæg af spanske Faar.

Tredie Medaille i Guld til Forpagter S. Fangel paa Bildmosegaard i Aalborg Amt.

For adskillig Industrie.

Fjerde Bæger til Sognesoged Lars Larsen i Lunde, Svendborg Amt, for at have lagt Sodstykker af kløvede Kampesteen under en af ham opført Ladebygning, for Anlæg af Steenkister til Vandafledning, Humleavl, m. v.

Fjerde Bæger til Huusmand Peder Pedersen i Vallerbek, Karup Sogn, Viborg Amt, for mangeaarig Virksomhed i at udføre passende Anlæg til Enges Vanding i denne Egn.

Sjette Bæger til Huusmand Niels Jacobsen i Lømmerbye Sogn, Odense Amt, for Maarkattes Udryddelse.

Tyve Rigsbankbaler til Huusmand Hans Larsen og Søn Jens Hansen af Brøndbyvester, Kjøbenhavns Amt, for Sælhundefangst.

Et lige Beløb til Huusmand Anders Hansen i Maglebrænde paa Falster, for udviist Flid og Duellighed i Brøndgravning.

Til et Almue-Laane-Bibliothek, oprettet for Bibye Sogn ved Narhuus, af Sog-

nepreæst Mehl: et Bidrag af Bøger til Bærdie
25 Rbd.

For Huusflid:

Første Sølvmedaille til Sognepreæst Gades
Kone i Thorshavn paa Færøe.

Samme Præmie til Møller Grandjeans
Kone i Nakskov.

Samme Præmie til constitueret Herredsfo-
ged, Procurator Hansens Kone i Barde.

Anden Sølvmedaille til Finantsbud Tepsens
Enke her i Staden.

Samme Præmie til Huusfæster Niels Pe-
dersens Kone, Lucie Pedersbatter i Endrup paa
Cronborg District.

Tredie Sølvmedaille til Gaardmand Hans
Marcusens Kone, Maren Marcusen, i Magel-
tving, Birket Sogn i Volland.

Med Hæder nævnes:

Gaardmand Jens Larsen i Kraghave, Høie-
tostrup Sogn, Kjøbenhavns Amt, for mønstre-
værdig Havedyrkning.

*

*

*

(1824-1825).

Fra Forpagter R. Conradsen paa Gunders-
løvholm modtog Selskabet et Forslag, sigtende
til Ophævelsen af den for Hovedstadens Slag-
terlaug satte Tært paa Drekjøb.

Dette Forslag fandtes understøttet af saa væg-
tige Grunde, at man ikke kunde andet end ønske,

at det jo før jo heller maatte bringes i Udførelse. Blandt andet bemærkedes under Sagens Ventilation i Selskabet, at Kjødtart kan være nødvendig for mindre Stæder, hvor der ikkun ere faa Slagtere og som letteligen kunne forenes om at opstrue Priserne paa et uundværligt Næringsmiddel, men at saadant derimod ikke kan befrygtes i en Bye som Kjøbenhavn, hvor Slagterlauget tæller over 80 Interessesentere og hvor Enkeltes Egennytte og Grimesterne snart vilde forstyrre enhver saadan Ustale, om den virkelig fandt Sted, hvorfor der fra denne Side ikke kunde være nogen Risiko ved her at høre Tarten, saa meget mindre som den altid kunde paabydes igjen, dersom det skulde befindes fornødent. At Tarten desuden ikke overholdes eller kan overholdes, og at Diemedet med den, som Følge deraf, forfeiles, har en mangeaarig Erfaring noksom viist. — Det er en almindelig Klage at man i det vægerrige Danmarks Hovedstad næsten ikke er i Stand til at faae ret godt Orefjød, i det mindste ikke saa godt, som det leveres i Hamborg, der dog henter sine Stude fra Danmark og i hvilken Stad det bedre Kjød sædvanligen sælges for lettere Priis, endog efter at Udsørselstold deraf er svaret. Mange Sagkyndige ere enige i, at Tarten ikke blot forvolder at Kjøbenhavn i denne Henseende staaer tilbage for Hamborg, men at den tillige foranlediger dels at den fattigere Klasse af Hovedstadens Indvaanere, der nøies med Kjød af ringere Sort, maa

betale dette langt dyrere, end naar Handelen var fri, og deels at denne Vare, formedelst sin ringere Dvalitet, ikke kan blive nogen Udsørfels-Artikel herfra. — Forpagter Conradsen har i sit Forslag udviklet Tærtens skadelige Indflydelse paa Agerbruget, i det den berøver Landmændene den Opmuntring, de ellers kunde have til at beslitte sig paa Dvægse-ning, en under nærværende Omstændigheder fordeelsagtig Erhvervsgeen. At dette virkelig saaledes forholder sig, derpaa haves netop nu et overtydende Exempel forhaanden. En saare dygtig Landmand, ved Navn Valentiner, som i en Række af Aar, medens han boede i Holsteen drev en meget betydelig Dvægghandel paa Hamborg, har nemlig for nogen Tid siden etableret sig i Sjælland for at forsyne Kjøbenhavn med fortrinligt Drefjød. Men alle hans Bestræbelser i saa Henseende strande paa Tærten; thi det Kjød han leverer, og som er af udmærket Dvalitet, kan han ikke sælge til den taxemæssige Priis, hvortil ifkun ringere Varer kunne kjøbes, og han kan desaaarsag kun finde Affætning til 3 à 4 formuende Slagtere, som sælge over Tærten. At imidlertid disse — hvad virkelig stæer — letteligen kunne forene sig om at foreskrive ham saadanne Betingelser, at han ei derved kan bestaae, er indlysende, og han vil derfor, naar ei en forandret Indretning træffes, blive nødsaget til at opgive en, saavel for Agerbruget og Landet i Almindel-

lighed, som for Hovedstaden i Særdeleshed høist gavnlig Entreprise.

Ved Skrivelse af 4de Januar 1825 oversendte derfor Selskabet, med disse Bemærkninger, Forpagter Conradsens Forslag til det Kongelige danske Cancellie, som anmodedes om, kraftigen at medvirke til Forslagets Udførelse. Dette gav Anledning til Cancellie-Placaten af 1ste Junii 1826, hvorved Slagtertarten i Kjøbenhavn indtil videre ophævedes.

*

*

*

Det er i det Foregaaende anmeldt, at Dannebrogsmænd, Møller Wulff i Nebel ved Kolding har anstillet en Række af Forsøg med tykkere og tyndere Udsæd, og at han i den Anledning er bleven tilkjendt en af de Præmier, som herfor vare udlovede. Udfaldet af det første Aars Forsøg findes omtalt i nye landoekonomiske Tidender 5te Bind, Pag. 377. Forsøgene fortsatte han i de paafølgende to Aar, nemlig: 1822 og 1823, og tilstillede Selskabet to Tabeller, som viste Udfaldet for hvert af disse Aar, hvorhos han, ved at indsende den for 1822 gjorde opmærksom paa, at man neppe deraf kunde udbrage almindelige Slutninger fordi Aaret var lidet skikket til slige Forsøg paa saa tørre Jorder som hans. Af Tabellen for 1823 meddeles her et Udtog, som viser det Vigtigste af Resultaterne af dette Aars Forsøg:

Paa 1 Tønbe Land g. M., mager Sandjord, udsaaet den 17de August 1822 3 Skpr. 2 Fdkr. Rug; avlet 11 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr.

Paa samme Areal af lignende Jord udsaaet den 27de samme Maaned 5 Skpr. Rug; avlet 10 Tdr. 3 Skpr. — Da Sædekornet var af eet Slags, formeente Hr. Wulff, at alene den forskjellige Sædetid var Ursagen til, at Afgrøden paa den sidste Ager, efter den tykkere Sæd, blev kjendeligen ringere end paa hiin.

Paa samme Areal af lignende Jord udsaaet 6 Skpr. almindelig jydsk Rug; avlet 6 Tdr. 5 Skpr. 2 Fdkr. Paa en anden Ager af samme Størrelse og Bestaaffenhed saaet 8 Skpr. af samme Rug; avlet 7 Tdr. 5 Skpr. 1 Fdkr. Begge disse Agre bleve først tilsaede den 8de October.

Paa 7250 □ Alen Sandjord udsaaet i Foraaet 1823 5 Skpr. 2 Fdkr Havre; avlet 4 Tdr. 6 Skpr. Paa et lige Areal udsaaet 4 Skpr. Havre; avlet 5 Tdr.

Paa 13540 □ Alen leerblandet, merglet Jord udsaaet 7 Skpr. Byg; avlet 8 Tdr. 7 Skpr. Paa et lige Areal udsaaet 5 Skpr. 2 Fdkr. Byg; avlet 8 Tdr. 3 Skpr.

Hr. Wulff har ved disse sine fortsatte Forsøg fundet sig bestyrket i den Formening, at naar man saaer sin Rug i August Maanedes første Halvdeel, i Jord, som ved Brak er vel forberede-

det, kan man, hvordan Jordbunden end er, spare mere end det Halve af hvad ellers pleier at anvendes til Sæd, besaae en Tønde Land g. M. med 3 til 4 Skpr. Rug og avle mere, end naar man saaer det Dobbelte i samme Areal i October Maaned. Af Vaarkornet mener han, at især Havren kan saaes meget tyndere end efter gammel Skik, og han anseer 1 Tønde god Havre tilstrækkelig til Besaaening af en Tønde Land, ligesom han ogsaa troer at 6 Skpr. Byg er tilstrækkelig Udsæd paa et lignende Areal naar Jorden er kraftfuld.

En anden Landmand, Forpagter Maribo, foretog i 1823, medens han boede paa Dronninggaard, Forsøg med tyndere og tykkere Udsæd af serradet Byg paa et Stykke skjørleret Jord af Areal 32,940 □ Alen, som han deelte i 4 lige Dele og besaaede den 15de Mai. Udsæden og Afgrøden var som følger: paa Ugeren No. 1 saaet 5 Skpr. 1 Otting; avlet 6 Tdr. 1½ Skp.; paa No. 2 saaet 6 Skpr. 1 Otting; avlet 6 Tdr.; paa No. 3 saaet 4 Skpr. 1 Otting; avlet 6 Tdr. 5 Skpr.; paa No. 4 saaet 3 Skpr. 1 Otting; avlet 5 Tdr. 6 Skpr.

Uagtet almeengyldige Resultater ikke bør uddrages af sliche enkelte Forsøg, saa bidrage disse dog til at vise Fordeelagtigheden af en tyndere Udsæd, end nu er sædvanlig, hvorhos kan bemærkes, at ogsaa Halmproductet har ved

Forsøgene været forholdsviis større efter den tyndere, end efter den tykkere Udsæd.

*

*

*

De Svingplove, som Selskabet for nogle Aar siden begyndte at overlade til Landmænd, vare næsten alle forfærdigede hos Kleinsmedmester Berg, boende i lille Kannikestræde No 36 & 37. Da det imidlertid kom under Dvæstion, hvilke Arbeider udelukkende burde forrettes af Hovedstadens Grovsmedde og hvilke af Kleinsmeddene, androg Selskabet for det Kongelige danske Cancellie, at Smedemester Berg havde opnaaet den fornødne Dvæstion i denne Slags Arbeider, hvormed vore Haandværkere endnu ere temmelig uvante, men hvis forsvarlige og nøiagtige Udførelse var saa meget mere magtpaaliggende for Selskabet, som det netop uddeler bemeldte Redskaber især i den Hensigt at de skulle tjene som Modeller; hvorfor det ønskede, at ham maatte forundes Tilladelse til fremdeles ubehindret at forfærdige Svingplove og andre arbejds sparende Agerdyrkningsredskaber for Alle og Enhver, om ogsaa det Regulativ, der paatænkes for Stadens Grov- og Kleinsmedde, skulde udelukke de sidste fra dette Arbeide. Fra bemeldte Cancellie blev denne Tilladelse ham derpaa meddeelt under 12te October 1824.

*

*

*

Forhenværende Brygger Porter her i Staden, som i Efteraaret 1824 vendte tilbage fra en Reise, han foretog til England, havde derfra medbragt en Haandmølle til at knuse Malt paa. Denne Maskine ønskede han at underkaste Prøvelse, og da han i denne Hensigt henvendte sig til Landhuusholdningssekskabet, har dets Kunst-Commission taget Maskinen i Diesbyn. Hovedbestanddelen af Haandmøllen er to glatte Jernvaltsler, som ved et passende Maskinerie lade sig ombrede, og som staae saa langt fra hinanden at de blot knuse Maltet lidet, uden at dette giver nogen fjendelig Mængde af Meel. Fordelen, som denne Indretning medfører, er, at man af det ikke malede, men kun knuste Malt erholder en meget klarere Urt og følgerigen klarere Ml. Denne Erfaring er ikke ny hos os; thi ved det betydeligste Bryggerie her i Staden, det saakaldte Kongens Bryghuus, har man, erkjendende Rigtigheden heraf, ikke ladet sig nøie med at faae Maltet grovt kraaet, men man har ogsaa en Indretning til Maltets blotte Knusning. Selskabet ansaae det ønskeligt, at Brugen af denne Maskine, hvis Afbenyttelse i Bryggerier her i Staden vilde fra Consumtionsvæsenets Side møde Hindringer, maatte begunstiges af det offentlige, og anbefalede derfor dette Unliggende til

det Kongelige General-Toldkammer og Commerces Collegium.

*

*

*

Foruden tre, tildeels fra navngivne Forfattere indsendte Bidrag til Besvarelse af den senere indbragne Opgave angaaende Aarsagerne til de lave Kornpriser, hvilke Meddelelser fandtes for ubetydelige til at komme i nogen Betragtning, indleveredes fra en Anonym en Afhandling, betitlet: "Hvilke ere de vigtigste Midler til at forbedre Bondens Tilstand i Danmark?" Skjøndt denne Udarbeidelse indeholdt adskillige ikke uinteressante Bemærkninger, kunde den i det Hele ikke tillægges fortrinlig Værd, da det var at befrygte, at de fleste af Forfatterens Forslag vilde i Udførelsen møde uovervindelige Hindringer.

Følgende Understøttelser til og Præmier for praktiske Foretagender bleve tilkjendte:

Til planmæssig Drifts Indførelse:

Gaardmand Morten Jensen i Hvedstrup, gl. Roeskilde Amt.

Gaardmand Anders Severinsen i Næsbye ved Næsbyholm, Præstø Amt, og

Gaardmand Jens Jensen Hersom i Mølberg, Aalborg Amt, hver 60 Rbd. aarlig i 5 Aar.

Selveier Andr. J. Kliim i Kirke-Stillinge, Sorø Amt,

Gaardmand Andr. Larsen Bundgaard i Vaadum Sogn, Aalborg Amt, og

Gaardmand Niels Jensen Ring i Meilbye, Randers Amt, hver 40 Rbd. aarlig i 5 Aar.

Huusmand Christian Peder Birk i Sønderfelding, Ringkjøbing Amt, 30 Rbd. aarlig i 5 Aar.

Skolelærer P. Nielsen i Herstedøster, Kjøbenhavn's Amt,

Skolelærer J. Brøgger i Aalsrode ved Grenaae, og

Skolelærer R. Randsløw i Taaning, Skanderborg Amt, hver 30 Rbd. aarlig i 3 Aar.

Til indhegnede Lodders Beplantning med vilde Træer:

Bonden Søren Dlesen af Hedemølle i Lee Sogn, Viborg Amt, til en Plantning paa 2 Tdr. Land, 170 Rbd.

Gaardmand Mads Jversen i Eskelund, Brørup Sogn, Ribe Amt, til en Plantning paa 4 Skpr. Land., 50 Rbd.

For foretagne Forsøg med tyndere og tykkere Udsæd:

Det 2det Bæger til Eier af Nebel Mølle ved Kolding, Obmd. H. Wulff.

For Kirsebærs Lørring:

Femte Bæger til Jordbruger Rasm. Schousbye i Løvskal, Viborg Amt.

For Torstejangst.

Tyve Rbd. til Huusmændene Rasmus Jor.

gen Jensen og Christen Jensen Thund af Nordbye paa Samsøe.

For adskillig Jordforbedring:

Nogle Agerdyknings-Redskaber til Commercesecretair Schouboe, Forpagter paa Hovedgaarden Knudtenborg i Lolland.

Det andet Bæger til Gaardmand Vincenz Pedersen i Nyerup, Fiurendal Sogn under Grevfabet Holsteinborg.

Det tredje Bæger til Jordbruger A. C. Rasmussen, Eier af Stobshovedgaard, ved Nyborg.

Samme Præmie til Skolelærer N. Klotrup i Gjørup, Ulbjerg Sogn, Viborg Amt.

Det 5te Bæger til forhenværende Kjøbmand Mathias Møller af Skive, Eier af nogle Parcelser af Estvadgaard's Hede.

Samme Præmie til Skolelærer og Kirkesanger Petersen i Tyderup, Holbeks Amt.

Samme Præmie til Huusmand Tørgen Hanssen Greve i Svanninge ved Faaborg.

For Haveanlæg:

Det 4de Bæger til Bonden Ivar Sørensen i Grene, Slaugs Herred, Ribe Amt.

Det 6te Bæger til Sognefoged Søren Christian Louring af Bjørngaard, Tapdrup Sogn, Viborg Amt.

Tyve Rigsbankdaler til Seminarist Tørgen Henrik Nielsen i Aarslev-Høirup, Svendborg Amt.

For adskillig Industrie:

To Hundrede Rigsbankdaler som en Opmuntring og Understøttelse til Uhrmager Hans Pedersen Rønne paa Bornholm i Betragtning af udviist fortrinlig Duelighed i hans Profession.

Et Hundrede Rigsbankdaler til Diderich Sund af Aakirkebye paa Bornholm, i Understøttelse til at udvide sin Fabrikation af Haarsigter.

Det første Bæger til Sognefoged Christen Borup i Ferring ved Lemvig, for udmærket Vindsfibelighed i Agerbruget, m. v.

Fyrrethve Rigsbankdaler til Huusmand Hans Henrik Møller af Nørre-Ørslev paa Falster, for udviist Flid og Kyndighed i Brøndgravning.

Det 6te Bæger til Gaardmand Thomas Sørensen i Guldager ved Varde, for Flid og Færdighed i Træ-Arbejder.

Tyve Rigsbankdaler til Huusmand Niels Nielsen af Brøndbyevester Mark, Kjøbenhavns Amt, for Sælhundefangst.

For Dyrkning af Kardeboller:

Det tredie Bæger til Læderfabrikør Johannes Rasmussen i Odense.

For Huusflid:

Den første Sølvmedaille til Enken Christiane Hedevig Bech i Baldbye ved Kjøbenhavn.

Til Amtsbibliotheket for Åsens og Hinds-
gauls Amter blev, efter Indstilling af Amtsprøvest,
Ridder Holm, skjænket et Bidrag af Bøger.

En lignende Gave forundtes et af Pastor,
Ridder Meden i Fredericia oprettet Almue-Laa-
ne-Bibliothek for hans Anner Errihøe.

Med Hæder nævnes:

Afbygger og Jordbruger Knud Hansen paa
Sleggerup Mark, Agerup Sogn, gl. Roeskilde
Amt, for Havedyrkning.

*

*

*

(1825-1826).

Over en af Brygger og Dhandler Lars Jensen her af Staden indgivet allerunderdanigst Anmeldelse angaaende den af ham iværksatte forbedrede Dlbrygning, m. m., behagede det H. M. Kongen at affordre Selskabet Betænkning. I den Anledning toge nogle af Selskabets sagkundige Medlemmer Hr. Jensens Bryggerie i Die-syn. De fandt hans Indretninger og Fremgangsmaader, hvortil de, ogsaa henregne Anvendelsen af Hvede- og Havremalt til Dlbrygning, vel ikke nye, men meget hensigtsvarende. Saavel Bryggeriet i det Hele, som den af ham udtænkte Spundshat til at sætte paa Tønder, hvori Dlet udgjæres, vidner om, at han er en tænksom og fremadstræbende Næringsbruger. Især har han erhvervet sig Fortjeneste ved i høi Grad at

7de Bind 2det Hefte. (20)

forbedre Vhandelen, som han har brevet med en Orden, Reenlighed og et Valg af gode Vforter, der forhen savnedes, og hvorved han har frembragt en gavnlig Kappelyst, der har havt en fordeelagtig Indflydelse. — Overensstemmende hermed nedlagde Selskabet den befalede allerunderdanigste Betænkning.

*

*

*

Tvende Spader, opfundne af en Franskmand ved Navn Durand i Paris, behagede det Hans Majestæt at tilsende Selskabet for at det kunde lade dem prøve. De dermed anstillede Prøver viste, at de ingen Anbefaling fortjente. Efter Opfinderens Mening skulde man ved Hjælp af disse Spader kunne give Jorden en fuldkomnere Bearbejdning end med Ploven. — Først bedre Plove udbredtes og Pløining paa langs og tværs kom i Brug, troede vel Mange, at Spaden kunde og burde erstatte Ploven, men denne Idee ere nu indsigtsfulde praktiske Ugerdyrkere temmelig enige i at frafalde. Det er og langt fra at Durands Spader kunne opfylde hiin Bestemmelse, ja de staae endog tilbage for de nu brugelige Spader, med hvilke man kan bearbejde Jorden i større Dybde end med de franske, som derhos ere mindre varige. — Hvorom Selskabet afsagav allerunderdanigst Beretning.

* * *

Farver C. H. Schleisner indsendte til Selskabet Manuscriptet til en af ham forfattet "Anviisning til at blege og farve Uld, Uldgarn, og deraf forarbejdede Tøier, med de nu brugeligste Couleurer, samt en forudskiftet Veiledning til Uldens Vaskning paa Faarene." Da en Anviisning som denne, der er skreven i en populair Stil, kunde være meget nyttig for dem, som selv besaite sig med at blege og farve deres Uld o. s. v., besluttede Selskabet at bekoste Trykningen af dette lidet Skrift, naar Forfatteren vilde besørge det udgivet. For endmere at bidrage til Udbredelsen af denne Anviisning, som udkom i 1826, kjøbte Selskabet endeel Exemplarer deraf til Uddeling blandt Almue-Bogsamlinger.

* * *

Fra den senere afdøde Apotheker Schumacher i Hillerød modtog Selskabet en Anmeldelse om, at han ved at dyrke Altheeplanten for Rodens Skyld, var bleven opmærksom paa, at dens Stængel var riig paa Taver, og at han har gjort adskillige Forsøg med disses Anvendelse som Hamp. Af det saaledes tilvirkede Garn, m. v., indsendte han Prøver, men disse viste at Traadene vare meget grove, og, hvad der var det værste, meget svage. Selskabet formeente

derfor, at forsaavidt man dyrker Altheen til medicinal Brug, kunde man derhos anvende Laverne i Stænglerne til Reeb eller fligt, istedetfor at brænde dem, men at det derimod ikke vilde svare Regning at anvende nogen Bekostning paa Plantens Dyrkning og Anvendelse alene i sidstnævnte Viemed.

*

*

*

I Vinteren 1825-1826 tilkjendtes følgende Understøttelser og Præmier:

Til planmæssig Drift.

Trefindsthye Rigsbankdaler aarlig i 5 Aar til enhver af efternævnte Gaardmænd:

Hans Henriksen i Amminderup, Helsinge Sogn, Frederiksborg Amt.

Niels Jensen i Sneesløv, Førsløv Sogn, Sorø Amt.

Jens Jespersen i Bjerresønder, samme Amt.

Peder Pedersen af Harholm paa Grevskaftet Frysenborg.

Et Hundrede Rigsbankdaler aarlig i 3 Aar til Avlsbruger Frederichsen paa Skjelstrupgaard i Volland.

Halvfredsthye Rigsbankdaler aarlig i 5 Aar til Gaardmand Jacob Sørensen i Herfølge ved Rjøge.

Tredive Rigsbankdaler aarlig i 4 Aar til

Huusmand Jens Jensen Mølgaard i Flynnder Sogn, Ringkjøbing Amt.

Tredive Rigsbankbaler aarlig i 3 Aar til Skolelærer Høy i Christrup ved Randers.

Til Træplantning paa dertil indfredede Lodder: Skolelærer og Kirkesanger Thougard i Hjortehede, Viborg Amt, til en Plantage paa 2 Ldr. 4 Skpr. Land, 75 Rbd.

Gaardmand Lars Jensen Skalkø i Thisted, samme Amt, til en Plantage paa 2 Ldr. Land 60 Rbd.

(At disse og nogle flere Mænd i Viborg Amt ikke er tilstaaet den fulde Sum, som til Træplantning er udlovet, hidrører derfra, at de deels erholde Planterne gratis fra Consistorialraad Bjerregaard i Hjerminde, deels have indhegnet ikke med Diger, men med de mindre bekostelige Flekgrøfter, næsten det eneste anvendelige Hegn i den Egn).

Gaardmand Søren Nielsen Nedergaard i Tanse, Viborg Amt, til en Plantage paa 2 Ldr. Land 170 Rbd.

W. Schallemose i Randers, til en Plantage af samme Størrelse, som han har forbundet sig til at anlægge og i de første Aar at vedligeholde for Gaardmand Niels Umstrup i Haslund Sogn, Randers Amt, 170 Rbd.

Udsbruger Mads Skous Enke paa Holt-

bjerg i Hammerum Herred, Ringkjøbing Amt, til en Plantning paa 2 Tønder 2 Skpr. Land 190 Rbd.

Gaardmand Poul Mortensen i Schallerup paa Morsø, til en Plantning paa 4 Skjepper Land 50 Rbd.

For tagbedækte Faarefoldes Dpførelse paa Færøe:

Halvtredsfindstyre Rigsbankdaler til Sognes præst Schrøter til Suderøe Præstegjeld.

Fem og Tyve Rigsbankdaler til hver af efternævnte Beboere af Dvalbøe under samme Præstegjeld:

Odelskeier Poul Pedersen.

Kongsbonde Poul Hansen.

Kongsbonde Jacob Larsen.

Sysselmand Ole Evensen.

Tyve Rigsbankdaler til hver af Efternævnte sammesteds:

Kongsbonde Joen Thoresen.

Kongsbonde Hans Povelsen.

Serten Rigsbankdaler til Odelskeier Morten Andresen.

For Torstefangst og Fiskenes Tilberedning til Handelsvare:

Halvtredsfindstyre Rigsbankdaler til Skipper og Obmd. Jørgen Pedersen af Boeslum ved Ebeltoft.

For Jordforbedring og anden Flid i Agerbruget:

Det andet Bæger til Selveier-Gaardmand
Rasmus Hansen Friis i Vindebye i Holland.

Tredie Bæger til Gaardmand Ole Larsen af
Kscentorp i Steenmagle Sogn ved Ringsted.

Trefindstøve Rigsbankdaler til Gaardmand
Hans Pedersen i Trunderup, Jordløse Sogn i Fyen.

Det 4de Bæger til Forligelsescommisair
Johm Bjørnsen af Drangshlid under Nessjeldene
i Islands Sønder-Amt.

Samme Præmie til Huusmand Hans Madsen
Kagaard i Haagerup, Brahetrolleborg Sogn i Fyen.
For Hyacinth-Zwiblers Dyrkning paa fri Land.

Den anden Medaille i Guld til Oberst,
Ridder d'Origny i Citabellet Frederikshavn. Om
Hr. Oberstens Fremgangsmaade ved denne for
ham særdeles velykkede Blomstercultur, der ogsaa
i merkantilist Henseende har Interesse, findes
i nye landoet. Tid. 6 B. 2 H. Pag. 232 en af
ham meddeelt Beretning.

For Have dyrkning.

Det 4de Bæger til Huusmand Lars Koeb
Jensen Konge i Beggerstov ved Grenaae.

Det 5te Bæger til Organist og Skolelærer
Rudolph Georg Schiøth, Eier af Gaarden Inge-
borgslyst paa Vibye Mark ved Aarhus.

For Træplantning.

Den tredie Medaille i Guld til Candidatus
theologiæ Appeldorn, Huuslærer hos Dr. theol.
Hammer, Sognepræst i Herlufmagle ved Nestved.

Fem og Tyve Rigsbankdaler til Selveiers Gaardmand Hans Nielsen og Søn Christopher Nielsen i Herlufmagle.

For Peberrobsavl.

Det 4de Bæger til Selveier Rasmus Hansen paa Gaarden Veierholm i Allerup Sogn ved Svendborg.

Til Humleavlens Udbredelse.

To Hundrede Rigsbankdaler, at udbetale i Løbet af 3 Aar, som en Godtgjørelse til W. Schaldemose i Randers, der har paataget sig at anlægge Humlehaver for endeel Bønder i Omegnen af Randers og i de første Aaringer at føre Tilsyn med disse Anlæg, hvortil han selv leverer Humleplanterne. Som Betingelse for Pengenes Udbetaling er forekkrevet, at han ved paalidelige Attester godtgjør at opfylde hvad han i denne Henseende har tilbudet.

For en Teglværks Anlæg.

Det 4de Bæger til Selveier Høns Henrik Hansen af Stærkjær, Gjerning Sogn, Viborg Amt.

For Arbeide i Horn.

Det 6te Bæger til Gartner Christian Larsen i Kjær paa Als.

For Huusflid.

Den anden Sølvmedaille til Repstyrer J. Magnusens Enke, Ingibjörg Eriksdatter af Rangsvalle Syssel i Islands Sønder-Amt.

Samme Præmie til Enken Kirstine Jons-
datter af Hvam i Rangervalle Sjsfel.

Samme Præmie til Kjøbmand Melgaard's
Kone Ane Elisabeth Melgaard i Rødbye i Lol-
land.

Ti Rigsbankdaler til den vansføre Anne
Margrethe Rasmussdatter af Fodstette paa Lan-
geland.

Ti Rigsbankdaler til Enken Dorthea Maria
Kjellendahl i Horslunde i Lolland.

Til et videnskabeligt Bibliothek for Holbeks
Amts nordre Provstie og Omegn, og til et Al-
mue-Bibliothek, som af Pastor Mejer oprettes i
Rødbye i Lolland, blev givet det sædvanlige Bi-
drag af Bøger. — En lignende Gave tilskilledes
Hørvællings-Institutet i Rjøng ved Næstved.

Med Hæder nævnes:

Gaardmand Lars Hansen i Allested Sogn, Svend-
borg Amt, for udviist Flid ved Grundforbedringer.

*

*

*

(1826 = 1827.)

Fra Beile Amt's landoekonomiske Selskab
indsendtes en trykt Efterretning om Selskabets
Foretagender i de 3 første Aar af dets Tilvæ-
relse. Deraf erfarede man med Fornøielse dette
Amtselskabs patriotiske Bestræbelser for at frem-

me dets Formaal; saaledes vare blandt andet 4 Bønder i Amtet udseete til at nyde en aarlig Understøttelse af 20 til 30 Spec. i 5 Aar imod at følge en af Selskabet foreskreven Driftsplan; 3 Præmiepløininger vare afholdte, hvorved hver Gang uddeelt 3 Præmier. Fremdeles sees at Høravlen er beindelligen udvidet i Amtet efterat Hørberedningsanstalter bleve oprettede i Veile Bye og i Nebel-Mølle ved Kolding, hvor nu Landmanden kan faae sin raa Hør brudt, skjættet og heglet; at Selskabet har besluttet at uddele nogle Præmier hvert Aar til den indenlandske Dvæg- Faare- og Svine-Races Forædling; at der ved Selskabets Foranstaltning er i 1824 paa Palsgaard oprettet et lidet Stamschæferie for finuldede Faar, hvortil er overladt nogle Faar og Bædre fra Eskrom; at Selskabet, for at bidrage til Huusflidsvarenes Forædling, aarlig uddeler Talhasper og andre Redskaber, skillede til at befordre Tilvirkningen af gode Værreder, m. v.

*

*

*

At Bygavlen i 1826 var meget ringe paa adskillige Steder, især i Jylland, lod befrygte, at det vilde medføre Besværlighed for flere Jordbrugere at tilveiebringe det fornødne Sædebyg af bemeldte Aars Avl. I nogle offentlige Magaziner i Provindserne havde imidlertid Byg-Beholdninger af Udskrivningen af 1825 Aars Afgrø-

de, hvorved hiint Savn tildeels kunde afhjælpes dersom ellers gammelt Byg var tjenligt til Saaesæd, hvorom den Kongelige Committee i Anledning af Kornudskrivningen udbad sig Selskabets Mening. I sit Svar yttrede Selskabet: "Ifølge de af theoretiske og praktiske Landmænd gjorte Erfaringer veed man, at to Aar gammel Hvede, Rug, Havre, saavelsom to Aar gamle Vikker ere tjenlige til Saaesæd, og man maa saaledes antage, at det samme gjælder om overgjemt Byg, saameget mere som man er underrettet om, at der i den herværende botaniske Have endog har med Held været saaet tre Aar gammelt Byg. Under den Forudsætning, at Bygget af 1825 Aars Afgrøde har været modent indhøstet og ikke tørret i den Grad, at Spire-Evnen derved kunde være tabt, maa Selskabet altsaa formene, at det nok lader sig anvende til Saaesæd i dette Foraar (1827), men finder det dog tilraadeligt, at det fløvsættes i omtrent 24 Timer førend det bruges, hvorved den muligen noget flappede Spirekraft lettere og hurtigere fremkaldes."

*

*

*

I Sommeren 1826 henvendte Generalkrigs-commissair Neergaard sig til Selskabet med Anmodning om, at erholde en Understøttelse til en Reise, han agtede paa den Tid at foretage i Sjælland og paa Nerne, fornemmelig i den Hen-

figt at undersøge Hesteavlens Tilstand samme-
 steds og derpaa meddele sine Jagttagelser der-
 over. Da den theoretiske Opgave, Selskabet i
 samme Aar havde udsat angaaende Betingelserne
 for den danske Hesteavls Fuldkommenhed, til-
 deels foranledigede ham til at gjøre denne Reise,
 og da Generalkrigscommissair Neergaards Ind-
 sigter i dette Fag ere almindeligen erkjendte,
 saa tilstod Selskabet ham en Sum af 150 Rbd.
 i det nævnte Diemed, til hvis Opnaaelse Hans
 Majestæt Kongen allernaadigst bevilgede et yder-
 ligere Tilskud. Resultaterne af Reisen ere siden
 bekjendtgjorte i et eget Skrift, under Titel: "Hes-
 teavlens i Danmark, dens fordums Opperlighed,
 Aarsagerne til dens Aftagelse, og Midlerne til
 dens Opkomst."

*

*

*

Til Selskabet indkom et Forslag betræffende
 en Forandring, som syntes ønskelig i Lovgiv-
 ningen om Møllevæsenet, fornemmelig i Kjøbstæ-
 derne. Forslagets Forsatter gjorde nemlig op-
 mærksom paa den fordeelagtige Udsætning, som
 til Vestindien og Sydamerika kunde have for
 Hvedemeel, men formeente tillige, at en nødven-
 dig Betingelse for at denne Handelsgreen kunde
 komme i Gang og fremblomstre hos os, vilde
 være Ophævelse af Møllerlaugets hidtil havde
 Monopol, saa at det ogsaa kunde blive Andre

sædvanlig Grubbesteen springer i Stykker og den hyppigere Bekostning ved nye Steens Anskaffelse fra Udlandet; ved en sammensat Grubbesteen antoges desuden at være Besparelse fordi man til den kunde benytte Stykkerne af en ituflagen eller opslidt Grubbesteen, ja til det Indre af hiin endog Kampesteen.

Senere modtog Selskabet Anmeldelse om, at ogsaa en Møller i Fyen havde forfærdiget og benyttet flige sammensatte Grubbesteen, i hvilken Anledning det indhentedes nærmere Efterretning fra hiint Sted om denne Slags Møllesteen endnu der benyttedes og hvorledes man ved sammes Afbenyttelse i længere Tid havde fundet sig tilfreds dermed, især med Hensyn til dens Værrighed ved Siden af en sædvanlig Steen. Selskabet erfarede da, at den sammensatte Grubbesteen igjen var udtaget af Møllen ved Nestved, og at en almindelig Steen i dens Sted var indlagt, da Erfaringen havde viist at hiins Bedlidgeholdelse var vanskelig og bekostelig. Stenens Peripherie, hvori Jernbaandene ere indhuggede, afflides nemlig snart, saa at disse komme til at staae saa meget frem, at de knuse Kornet og beskadige Jernpladerne, som indfatte Stenen. For at forebygge dette, maa Stenen jevnlig efterses og Jernbaandene forsænkes dybere i denne, hvilket er et besværligt og bekosteligt Arbeide. En sammensat Steen, hvortil blandt andet ud-

fordres meget Jern, maatte desuden formodes at koste omtrent ligesaa meget som en almindelig Grubbesteen. — Med Hensyn dertil, og da man blev underrettet om, at sammensatte Grubbesteen ikke vare nogen ny Opfindelse, kunde Selskabet ikke skænke denne Sag nogen særdeles Opmærksomhed.

*

*

*

Til Besvarelse af den i 1826 udsatte 4de theoretiske Opgave indkom en Udarbeidelse, betitlet: "Anviisning til Faarenes Pleie og Benyttelse, med særdeles Hensyn til Kundskab om fin Uld og dens Fremstilling som god Handelsvare." For denne velkrevne Afhandling, hvis Forfatter befandtes at være Hofjægermester C. Brun til Kraagerup ved Hirschholm, blev tilkjendt den ublovede Præmie af Selskabets 2den Medaille i Guld, og Skriftet foranstaltede Selskabet udgivet i Trykken.

Endnu een Afhandling over samme Emne var indkommen, men kunde ikke belønnes.

Følgende Understøttelser, m. v., bleve tilkjendte til praktiske Foretagender:

Til planmæssig Drifts Indførelse.

Trefindsthye Rigsbankdaler aarlig i 5 Aar til:

Gaardmand Peder Mortensen i Maglebrænde paa Falster og

Gaardmand Tørgen Hansen i Sporup Sogn,
Skanderborg Amt.

Tredive Rigsbankdaler aarlig i 5 Aar til
Sognefoged og Gaardmand Christen Zachariasen
i Sulsted, Aalborg Amt.

Tyve Rigsbdlr. aarlig i 5 Aar til:

Skolelærer Lars Bjørndal paa Tegindøe, Thi-
sted Amt,

Skolelærer P. Husted i Stabye, Ringkjøbing
Amt, og

Skolelærer N. Mortensen i Maglebye paa Lan-
geland.

For Sommerstaldfodring.

Den anden Medaille i Guld til Pastor Rüt-
zow i Bibye ved Kjerteminde.

Det 4de Bæger til Kirkesanger Knudsen i
St. Tørgens Degnebolig, Sørup Sogn ved
Svendborg.

Det 5te Bæger til Gaardmand Christen Jen-
sen i Hæstrup, Hjørring Amt.

Til Træplantning.

Huusmand Jens Sørensen i Mammen, Wi-
borg Amt, til Bepplantning af en indhegnet Lod
paa 5 Tdr. 6 Skpr. Ld., $\frac{1}{2}$ Deel af den udlovede
Understøttelse eller 172 Rbd: 48 Sk.

Sognefoged Niels Christian Christensen i
Flade, Hjørring Amt, til en Plantning paa 7
Skpr. Land 80 Rbd.

Gaardmand Peder Pedersen i Kjerte i Fyen,
til en Plantning paa 4 Skjæpper Land 50 Rbd.

For en Faarefolds Opsør:lse paa Færserne.

Fem og Tyve Rigsbankdaler til Bonden
Soen Soensen Duurhuus og øvrige Lodseiere i
Eide.

For Jordfrugters Dyrkning paa Island.

Det 3die Bæger til Bonde og Dbmd. Thor-
lakur Hallgrimsen af Skrede i Nordre Amtet.
Han avlede i Sommeren 1826 8 Edr. Kartof-
ler, 16 Edr. Kaalrabi, Rødder under Jorden,
18 Edr. Hvideroer, 6 Pd. Peberrod og 4 Pd.
Kommen, samt 1 Pd. Kaalrabi og Hvideroe. Frø.
For planmæssig Drift, Jordsforbedring og anden
Flid i Agerbruget.

Det 5te Bæger til Skolelærer Jesper Fjord
paa Den Holmsland ved Ringkjøbing.

Samme Præmie til Skolelærer Hansen i
Kastager ved Nakskov.

Det 6te Bæger til Huusmand og Skoma-
ger Anders Weishaupt i Sødinge, Ringe Sogn,
Evensborg Amt.

For Havedyrkning.

Tyve Rigsbankdaler til Huusmand Christen
Nadsen i Evolm, Ybbye Sogn, Thisted Amt.

Femten Rigsbankdaler til Skolelærer M.
Olsen i Voldersløv ved Ringsted.

For Kunstflid.

Den første Sølvmedaille til Smed Jens
7de Bind 2det Hefte. (21)

Christensen i Guløv, Hovelberg Herred, Viborg Amt, for vel udførte Arbejder i Metal, navnlig gode Taarnuhres Forfærdigelse. Da denne Mand besidder mechanisk Genie og en i sin Stilling sjelden Kunstfærdighed, opfordrede Selskabet ham til, paa dets Bekostning, at foretage en Reise til Hovedstaden, for at gjøre sig bekendt med de fortrinligste mechaniske Værksteder her. I denne Hensigt opholdt han sig her en kort Tid.

En Understøttelse af indtil 60 Rbd. bevilgedes Præsten Olaver Thorlevsen til Nviabeks Kald i Dsjords Syssel i Island til Indkjøb af noget Uhrmagerværktøi, da han i sine Fritimer, til Gavn for sine Landsmænd, beskæftiger sig med at gjøre saakaldte Murnbergeruhre, og derved har viist mechanisk Færdighed.

For Huuslid.

Den første Sølvmedaille til Majorinde S. Ingversen paa Blusgaard i Veile Amt.

Samme Præmie til Pastor Grønners Kone i Løsning ved Horsens.

Samme Præmie til Ane Marie Nielsen, givet med Frederik Nielsen ved det Kongelige Korn tørringsmagazin her i Staden.

Den anden Sølvmedaille til Brygger Nisens Kone her af Staden.

Samme Præmie til Huusmand Jens Nielsen med Kone og Datter i Ishøj, Kjøbenhavns Amt.

Det 6te Bæger til Huusmand Peder Jensen Buch og Kone i Beggersløv ved Grenaae.
For Farvejords Tilberedning.

Det fjerde Bæger til Huusmand Søren Jensen i Gjern, Skanderborg Amt.

Exemplarer af de Bøger, Selskabet har i Forraad til Uddeling, bleve skænkede:
til Almue-Laane-Bogsamlinger, oprettede af Pastor Sommer i Seiersløv paa Morsøe og af Pastor Schønning i Tuelstrup ved Hobroe.
til Stiftsbibliotheket i Viborg.
til Skolelærer-Seminariet i Snebsted ved Thisted.
til Universitets-Bibliotheket i Åboe i Finland (efter Anmodning af Professor Theologiæ P. E. Müller).

Med Hæder nævnes:

Gaardmand Tørgen Tørgensen i Tørup, Paarup Sogn, Odense Amt; for Plantning paa Hegn, m. v.

Sognefoged Hans Rasmussen i Sneestrup, samme Sogn; ligeledes for Plantning paa Hegn.

Gaardmand Rasmus Hansen i Bræhetrolle, borg Sogn i Fyen; for omhyggelig Jorddyrkning.

Parcellist Mogens Jensen i Follerup, Beile Amt; for Plantning paa Hegn, Rødning, m. v.

Gaardmand Hans Jensen i Fangel, Odense Amt; for raage Jorders Opdyrkning.

Huusmand Jørgen Sørensen i Følle, Randers Amt; for udviist Flid ved Have dyrkning.

Skolelærer H. Mortensen i Rørvig i Dds. herred; i samme Anledning.

Tjenestekarl Rasmus Jespersen af Bjørnsboe, Haarslev Sogn, Ddenfe Amt; for Frugttræers Plantning og Vødning for Omegnens Beboere.

Huusmand Peder Pedersen af Fræer, Aalborg Amt; for et Haveanlæg paa en Hede.

*

*

*

(1827-1828)

Kalkværkerne i Daugbjerg og Mønsted Sogne i Fjends Herred, Viborg Amt, frembyde, som bekjendt, en vigtig Erhvervsgrøen for disse Sognes Beboere, men Værkernes Drift har været temmelig mangelfuld saavel med Hensyn til Kalkens Brydning og Udvinning af Gruberne som til Kalkovnenes Indretning, og altsaa ikke ydet det Udbytte, som denne Næringsvei formeentligen kunde bringes til at afgive. Hans Majestæt Kongen, som paa Sin Reise i Sjælland i Sommeren 1826 tog Værkerne i Diesyn, lod Selskabet, efter Sin Hjemkomst, tilkjendegive, at det var Allerhøistfammes Villie, at Selskabet skulde lade Sagen undersøge for at der om muligt kunde raades Vød paa Manglerne.

Efterat Selskabet, ifølge heraf, havde fore-

løbigen indhentet Erklæringer over dette Anliggende fra nogle Embedsmænd paa Stedet og fra nogle sagkyndige Mænd i Hovedstaden, nedlagde Selskabet en allerunderdanigst Forestilling desangaaende, hvori det blandt andet omtalte Nødvendigheden af, at der anstillebes en Undersøgelse paa Stedet, af Mænd, der havde saadanne Indsigter i Bergfaget at de kunde give Forslag til, hvad der i den nævnte Henseende burde foranstaltes.

I Anledning af denne Forestilling behagede Hans Majestæt ved Rescript af 7de Junii 1827 allernaadigst at overdrage Selskabet Udførelsen af de Foranstaltninger, som maatte ansees nødvendige for at bringe hine Kalkværker i hensigtsmæssigere Drift, og som Bidrag til de dermed forbundne Udgifter Bestridelse tillige at bevilge en Sum af 500 Rbd. S. M. af Finantsklassen. — Selskabet overdrog derpaa uførtøvet til daværende Lector i Mineralogie ved Kjøbenhavns Universitet, Professor Bredsdorff og Controlleur ved Segeberg Gipsværk Sunne at gjøre en Undersøgelserreise til Værkerne, og om muligt ved deres Nærværelse der at lade begynde med de Arbejder, som de fandt at man burde iværksætte til Hensigtens Opnaaelse. Efter at de havde endt denne Reise, meddeelte de Selskabet en Beretning, hvoraf det blandt andet erfarede, at der under deres Ophold i Daugbjerg begyndtes

paa Anlægget af en ny Kalkgrube sammesteds efter en af dem udkastet Plan og under deres Eedning, hvilken Grube, efter derfra indløbne Efterretninger, siden er bleven fuldført. Det er ogsaa under Omhandling at faae opført i Nønsted en Kalkovn af nyere og bedre Indretning, end de hidtil der afbenyttede. — Om det Hele vil i sin Tid udførligere Efterretning blive meddeelt naar de paatænkte Foranstaltninger ere tilendebragte.

*

*

•

Over et af norsk Bjergværksdirecteur P. Steensstrup forfattet og til Hans Majestæt Kongen indsendt Forslag angaaende Mineraliers Eftersøgning i Danmark ved Boringer, behagede det Hans Majestæt at forlange Selskabets Betænkning. I denne yttrede Selskabet blandt andet: "At Boringforsøg vilde være meget nyttige, kalder vist Ingen i Tvivl, og vistnok vilde enhver Sagkyndig eller Ikke-Sagkyndig tilraade saadanne, dersom de ikke vare kostbare; men da de tvertimod ere meget kostbare, kan man ikke tilraade dem, uden hvor der haves en ret bestemt Anledning dertil. Forslaget indeholder ingen saadan; men indskrænker sig til ganske almindelige Bemærkninger. — — Vilde Deres Majestæt anvende saa meget paa at lade Landet bereise af vore indsigtsfulde Geognofter, som et Par Aars Boringforsøg

søg vilde koste, kan man neppe tvivle om, at dette vilde være en langt fordeelagtigere Anvendelse af Pengene. Boringsforsøgene, især naar de ikke udføres efter bestemte veiledende Tanker end de i Forslaget fremsatte, give ifkun en saare ringe Sandsynlighed om vigtigt Udbytte, for vor Kundskab, og endnu ringere for vor Fordeel; Landets Bereisning af virkelig Sagkyndige giver derimod et sikkert Udbytte af Kundskaber, og en stor Sandsynlighed om nogen Fordeel. Efter saadanne Undersøgelser vilde vel ogsaa kunne gøres Forslag til Boringsforsøg, der fortjente at udføres.”

*

*

*

Fra en Landsbyeskolelærer indløb et Forslag om, at alle Skolelodder burde ved Selskabets Hjælp bringes i Dyrkning efter de bedre Grundsætninger i Agerbruget, og at Skolelærere skulde saavel theoretisk som praktisk undervise Almue-Ungdommen i Agerdyrkingen.

Herved blev bemærket, at førend Forslaget kunde med Nytte udføres, maatte der sørges for, at samtlige Skolelærere paa Landet erholdt de fornødne Indsigter i Agerdyrkning. Men, forudsat at der kunde gives dem Leilighed til at erhverve disse, under deres Opfordring ved Seminarierne, var det at befrygte, at de for Skolerne hidtil fastsatte Læregjenstande vilde af mangen Skolelærer

blive tilfidesatte for den praktiske Veiledning, Børnene skulde gives paa Skolelodderne, hvor der dog i mange Tilfælde sandsynligviis ei vilde læres synderligt andet, end at lægge og optage Kartofler, at luge og grave. Uagtet man i Forslaget maatte erkjende Forfatterens velmeente Iver for en god Sags Fremme, fandt Selskabet sig dog paa Grund af det Anførte ikke opfordret til at indlade sig derpaa.

*

*

*

For en Afhandling over Tørvens Oprindelse, Bestanddele og Reproduction havde Selskabet i nogle Aar udlovet Præmie, men da ingen fyldestgjørende Udarbeidelse over denne Materie indkom, maatte man tvivle om, at faae Opgaven løst paa en tilfredsstillende Maade, og den blev derfor igjen inddragen. Senere indsendte Hr. Studiosus Dau, om hvem det allerede tidligere var Selskabet bekjendt, at han havde gjort det opgivne Emne til Gjenstand for baade videnskabelige og praktiske Undersøgelser, et af ham i det tydske Sprog forfattet og i Trykken udgivet Skrift, betitlet: "Handbuch über den Torf." Han havde deri med Flid samlet og benyttet hvad der hidtil var skrevet i dette Fag og til lige ret godt beskrevet nogle holsteenske Tørvemoser, men som nogen fyldestgjørende Besvarelse af Opgaven kunde Selskabet dog ei ansee Skrif-

tet. For imidlertid at paaafjønne hans umis-
 fjendelige Bestræbelser for at bringe mere Lys
 over denne interessante Gjenstand, blev ham ud-
 betalt 100 Rbd. (nemlig 50 Rbd. af Selskabets
 Kasse og den anden halve Deel fra nogle af
 Selskabets Medlemmer).

*

*

*

Fra Departementet for de udenlandske Sa-
 ger underrettedes Selskabet om, at den her-
 værende Kongelige Preussiske Gesandt, ifølge sin
 Regjerings Befaling, ønskede at erholde, til Op-
 bevarelse i Medaille-Cabinetet i Berlin, et Ex-
 emplar i Sølv eller Kobber af de Priismedail-
 ler, der i de danske Stater uddeles af Akade-
 mier, Kunst-Instituter og Lære-Anstalter. I den
 Anledning lod Selskabet til denne Brug udlevere
 et Exemplar i Sølv af sine tre Hæders-Medail-
 ler.

*

*

*

Kammerjunkker, Capitain v. Bretteville ind-
 sendte Beskrivelse og Tegning af de ved ham
 indrettede Svømmebelter, bestaaende af Lærred
 eller tyndt Badmél, stoppet med Penneposer, og
 henstillede til Selskabet om det vilde bidrage til
 at gjøre disse Svømmebelter bekjendte blandt
 den fattigere Klasse, især blandt Fiskerne ved
 Danmarks vidtudstrakte Søekyster, ligesom allere-
 de denne Opfindelse var igjennem Handelstidens

den bragt til offentlig Kundskab for en Deel af Publicum.

Selskabets Kunst-Commission formeente vel, at bemeldte Svømmebelter have Fortrin for de sædvanlige af Kork og Blærer og at de tillige paa de Steder, hvor man har Mængde af Fjædercreaturer, især Gjæs, eller hvor man har Leilighed til at fælde mange Sæfugle, kunne forfærdiges for en ringe Priis, men Commissionen bemærkede derhos, at hvor dette ei er Tilfældet vil Prisen ikke blive ubetydelig. (Her i Staden koste disse Svømmebelter 20 til 24 Mark Stykket). Da forresten denne Gjenstand egentligen er Selskabets Formaal uvedkommende, fandt det sig ikke opfordret til fra sin Side at bidrage til at gjøre den mere bekjendt.

* * *

I Anledning af, at man i Christiania paa-tænker at oprette et Landhuusholdnings-selskab for Norge, havde Statsraad Collet ønsket at meddeles en Efterretning om det danske Landhuush. Selskabs Indretning og Virken. Hans Anmodning i den Henseende blev efterkommet.

* * *

I Betragtning af, at Kartoffel- og Vikke-Avl endnu er meget indskrænket paa endeel Steder i Hjørring Amt, har Selskabet, efter Ind-

stilling fra Amtmand Graah, ladet indkjøbe et Partie gode Lægge-Kartofler og Sædevikker til gratis Uddeling, efter Hr. Amtmandens bedste Skjønnende, blandt Bønder i de Egne af Amtet, hvor Dyrkningen af hine Værter er meest tilbage.

*

*

*

Underrettet om, at Høravlen begynder at udbrede sig i Egnen af Holstebro, men at man der mangler hensigtsmæssige Redskaber til Hørens Bearbejdning, har Selskabet skænket nogle Stykker Fabrikhegler til Holstebro-Ømegn's landoekonomiske Selskab, af hvis Medlemmer adskillige bestilte sig paa denne Aal, samt desuden tilbød dette Samsund en Hørbrydemaskine til Hestekraft, hvilken Maskine det dog hidtil ikke har fundet Leilighed til at benytte formedelst de Bekostninger, dens Anbringelse i et passende Locale vil udkræve.

*

*

*

I Vinteren 1827-1828 tilkjendtes følgende Understøttelser og Præmier:

Til planmæssig Drifts Indførelse:

Gaardbruger Carl Luno paa Rødovre Mark,
Kjøbenhavns Amt,
Gaardmand Hans Larsen i Midløse, Holbeks
Amt, og

Gaardmand Anders Rasmussen i Dalbycover,
Randers Amt, hver 60 Rigsbankdaler aarlig
i 5 Aar.

Gaardmand Niels Nielsen af Durøe, Frederiks-
borg Amt, foruden den ham tidligere udbe-
talte Driftshjelp, fremdeles 60 Rigsbankdaler
aarlig i 3 Aar.

100 Rigsbankdaler aarlig i 3 Aar til Gaard-
eier H. Bonne af Parcellen Lund paa Mors.

Gaardmand Anders Nielsen i Søerup ved Svend-
borg, og

Gaardmand Hans Pedersen i Feerup, Veirskov
Sogn, Ribe Amt, hver 40 Rigsbankdaler aar-
lig i 5 Aar.

30 Rigsbankdaler aarlig i 5 Aar til Gaardbrus-
ger Peder Stephensen i Lammestrup, Tolstrup
Sogn, Skanderborg Amt.

Skolelærer Brammer i Amminstrup, Helsingø
Sogn, Frederiksborg Amt,

Skolelærer Schow i Lommerup, Dndløse Sogn,
Holbeks Amt,

Huusmand Hans Frederiksen i Tubse, samme
Amt,

Skolelærer Warming i Uggerløv, Odense Amt,

Skolelærer Andersen i Marslev, Randers Amt,
20 Rigsbankdaler aarlig i 5 Aar.

Til Træplantning.

Den udlovede Understøttelse af 170 Rigs.

bankdaler blev bevilget hver af efternævnte 5 Bønder, til Plantager paa 2 Tdr. Land og derover: Sognesoged Mads Thygesen i Egeriis Mølle, Nørre Bium Sogn, Ringkjøbing Amt.

Udflytter Usher Pedersen af Kragssnap, Sinding Sogn, Ringkjøbing Amt.

Udflytter Christen Harrestov af samme Bye.

Gaardmand Jens Madsen i Flye, Viborg Amt.

Gaardmand Peder Madsen i Sveistrup, Raasted Sogn, Randers Amt.

Huusmand Christen Stephensen i Schyum, Thisted Amt.

110 Rigsbankdaler til Sognesoged Niels Nielsen i Eastum, Kobberup Sogn, Viborg Amt, til en Plantning paa 1 Tde. 2 Skpr. Land.

50 Rigsbankdaler til Parcellist Anders Jensen paa Lundgaard's Mark, Gammelstrup Sogn, Viborg Amt, til en Plantning paa 4 Skpr. Land.

For Sommerstaldføbring.

Den 2den Medaille i Guld til Sognepræst Holsøe i Østeregiborg, Præstøe Amt.

For Havefrugters Lørring.

Tyve Rigsbankdaler til Sognesoged og Gaardmand Hans Jacob Raae i Duregaard, Elmelunde Sogn paa Møen.

For Fangst og Tilberedning af Torst.

Fem og Tyve Rigsbankdaler til Skipper Lars Caspersen af Troense paa Thorseng.

For planmæssig Drift, Jordforbedring, m. m.

Det 3die Bæger til Gaardmand Christen Andersen i Breilev Sogn, Hjørring Amt.

Samme Præmie til Skolelærer og Kirkesanger A. Frederiksen i Farringløse ved Ringsted.

Samme Præmie til Skolelærer og Kirkesanger M. K. Brandt i Rindom ved Ringkjøbing.

Det 5te Bæger til Gaardeier Bjørn Johnsen af Bursell i Arnæs Syssel, Islands Sønder-Amt.

For Havedyrkning og Plantning.

Det 4de Bæger til Degn og Skolelærer J. H. Nielsen i Særsløv, Odense Amt.

Fyrrethve Rigsbankdaler til Huusmand Ole Sørensen i Østerild, Thisted Amt.

Det 5te Bæger til Gaardmand Jens Petersen Meelgaard i Neder-Hornbek ved Randers.

Det 6te Bæger til Gaardmand Rasmus Christensen paa Bølløv Mark, Hovelberg Herred, Viborg Amt.

Samme Præmie til Gaardmand Jørgen Nielsen i Skovbye Sogn, Odense Amt.

For adskillig Industrie.

Den 1ste Sølvmedaille til Premierlieutenant F. C. v. Coch af 1ste Livregiment til Fods, for heldige Forsøg med at anvende Ulden af den saakaldte Dunhammer eller Donnemors (*Typhalatifolia*) til Udstopning af Puder, m. m., hvilken Anvendelse af denne Planteuld hidtil har

været mere anbefalet i botaniske Skrifter, end virkeligen udført.

Det 3die Bæger til Poul Benedictsen af Skallabudun i Sneffjeldnæs Syssel, Islands Befier-Amt, for udmærket Virksomhed i Forsærdigelse af Spinderocke, Karde og Bæverstole, og for meddeelt Underviisning i Bævning.

Twe Rigsbankdaler til Huusmand Tørgen Tørgensen af Åscentorp i Steenmagle Sogn ved Ringsted, for udviist fortrinlig Duelighed i at forsærdige Haarsigter, Messingtvist, Staaltraad, Haardug, m. m.

Det 5te Bæger til Tøger Martin Wensel paa Bedelsborg i Fyen, for Virksomhed i at udrydde Huusmaar.

Det 6te Bæger til Huusmand Jens Christensen af Skralhede i Belling Sogn ved Ringkjøbing, for Farvejords Tilberedning.

For Huuslid.

Den 1ste Sølvmedaille til Brændeviinsbrænder Hans Tørgensens Kone i Bogense.

Samme Hæderstegn til Frue Sveinbjørnsen i Arnæs Syssel i Island.

Samme Hæderstegn til Kunstdreier Fischers Datter, Kirstine Marie Fischer i Horsens.

Den 2den Sølvmedaille til Charlotte Birgitte Taagerup her af Staden.

Samme Hæderstegn til Ingeborg Illugesdatter i Havnefjord i Island.

Det 5te Bøger til Tjenestekarl Olav Bjarnesen sammesteds.

En Gave af 6 Rigsbankdaler til Gaardmandskone Karen Jensbatter af Gjerløv, Holbøks Amt.

Til tvende Almue-Paane-Bogsamlinger, den ene for Heltborg Sogn, Thisted Amt, oprettet af Skolelærer A. Søndergaard, og den anden for Bivild Sogn ved Randers, blev givet det sædvanlige Bidrag af Bøger.
